

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 22

София, понеделникъ, 25 декемврий

1933 г.

27. заседание

Петъкъ, 22 декемврий 1933 година

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 5 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

Стр.

Стр.

Законопроекти: 1) за събиране закъснѣлитѣ данѣци и за разпредѣлението на сѣщитѣ и на текущитѣ данѣци. (Съобщение) 477

2) за облекчение на длѣжниците и за заздравяване

на кредита (Първо четене — продължение разискванията и приемане) 477

Дневенъ редъ за следващото заседание 494

Председателятъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито. (Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Апостоловъ Драгомиръ, Василевъ Григоръ, Василевъ Ради, Казанаклиевъ Георги, Кемилевъ Никола, Кънчевъ Теодоси, Мустафовъ Али, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Дойчинъ, Савовъ Сава, Стойковъ Апостолъ, Христовъ Димитъръ и Чирпанлиевъ д-ръ Никола)

Съобщавамъ на Народното събрание, че е постъпилъ отъ Министерството на финанситѣ законопроектъ за събиране закъснѣлитѣ данѣци и за разпредѣлението на сѣщитѣ и на текущитѣ данѣци. (Виж. прил. Т. I, № 20)

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за облекчение на длѣжниците и за заздравяване на кредита — по която дебатитѣ сѣ прекратени, поради което давамъ думата на вносителя на законопроекта, г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! Проблемата за задълженията се постави на дневенъ редъ вследствие измѣненитѣ стопански условия. Следователно, тази проблема се явява като рожба на самия животъ, който я издигна до проблема отъ първостепенно значение и налага повелително нейното най-основно разрешение.

Това разрешение не е така лесно, както си го представятъ нѣкои. Напротивъ, то е много мъчно. Тази проблема е най-мъжната, съ която държавата днесъ трѣбва да се справи, защото тя допиратъ отъблизо до всички стопански области, засѣга всички стопански съсловия и предприятия най-чувствително. Така че, който иска да я разреши правилно, трѣбва да държи смѣтка за цѣлия този комплексъ отъ най-различни, най-разнообразни и дори противоположни интереси, а също така и за отражението, което едно или друго нейно разрешение би имало върху стопанскитѣ съсловия и върху дейността въ всички стопански области.

Точно тази сложностъ на тая проблема наложи на правителството миналата сесия да отложи внасянето на разисквания законопроектъ и да го внесе едвамъ сега. Колкото повече разучавахме тая сложна проблема, колкото повече се вдѣлбочавахме въ нея, ние се натѣквахме на нейната голѣма ширина, засѣгаща всички стопански области. И затова на насъ се налагаше, при разрешението на всички онѣзи въпроси, свързани съ нея, да действуваме съ голѣмо внимание и съ голѣма предпазливостъ.

Когато се поставя въпросътъ за облекчението на длѣжниците, въ съзнанието на всички ни изпѣква само положението и нуждитѣ на длѣжниците. И всички г. г. оратори, които критикуваха законопроекта, имаха предъ видъ само положението и нуждитѣ на длѣжниците. Ще се съгласите, обаче, че това гледище е свършено едностранчиво. Правителството не отрича, че положението на длѣжниците е тежко. То е много тежко и облекчаването му е много трудно. Но наредъ съ длѣжниците сѣществуватъ и друга една категория граждани — така нареченитѣ кредитори, за които не може да не се държи смѣтка. Обикновено мнозина се отнасятъ съ едно неприязнено настроение къмъ тая категория граждани, считайки ги за мародери, за облагодеетелствувани, за хора, които сѣ автори, както се изрази г. Стойчо Мошановъ, на лихоимската вакханалия, притискаща всички длѣжници извънредно много. Това е едно заблуждение.

Вѣрно е, че между кредиторитѣ има банкери и лихвари, които не заслужаватъ нашитѣ грижи и които наистина сѣ били автори на лихоимската вакханалия, или такива, на които състоянието е такова, че не се нуждаятъ отъ никакви грижи отъ страна на държавата. И законопроектътъ, който вие обсъждате, изключва тѣхъ отъ своитѣ грижи. Но у насъ притежателитѣ на голѣмата частъ отъ раздавания кредитъ не сѣ само банкеритѣ и лихваритѣ, а сѣ и други стопански единици, които не сѣ въ розово положение и които също така, както длѣжниците, заслужаватъ грижитѣ и вниманието на държавата.

Кои сѣ тия кредитори? На първо мѣсто, това сѣ всички производители, всички индустриалци и занаятчии. На второ мѣсто, това сѣ всички търговци, които участвуватъ въ ежедневиия процесъ на обмѣната на стопански блага. Тѣ сѣ кредитори, защото безъ кредитъ не може да има плащането на тѣхнитѣ произведения и на предметитѣ на тѣхната търговия. На трето мѣсто, кредитори сѣ спестителитѣ, които изхождатъ отъ най-дребнитѣ стопански съсловия и представляватъ отъ себе си най-дребни сѣществувания. На четвърто мѣсто, кредитори сѣ държавнитѣ банки — Земледѣлската банка, Кооперативната банка и контролиранитѣ отъ нея популярни банки, и кооперациитѣ, кредитирани отъ Земледѣлската банка. Тѣзи банки се явяватъ повече посрѣдници между длѣжници и кредитори — кредиторитѣ, наречени спестители, вложители — тъй като голѣмата частъ отъ тѣхнитѣ капитали не сѣ нищо друго,

освен спестяванията на дребни вложители. Земледѣлската банка, която има вземания близо 7 милиарда лева, има 5.300.000.000 л. влогове. Значи, въ сжщностъ тя е само единъ посрѣдникъ, а истинскитѣ кредитори сѣ тия дребни сжществувания, наречени спестители. Популярнитѣ банки иматъ 2 милиарда влогове, срещу толкова вземания, все на дребни спестители, така че и тѣ играятъ ролята на единъ посрѣдникъ. А въ земледѣлскитѣ кооперации, кредитирани отъ Земледѣлската банка, тоже дребни сжществувания иматъ влогове, на сума близо 500 милиона лева.

Ето, както виждате, г. г. народни представители, кредиторитѣ у насъ, въ своето болшинство, сѣ стопански единици, които движатъ стопанския животъ, и дребни спестители, изхождащи отъ всички съсловия въ страната. Тѣхнитѣ интереси, следователно, при уреждането на голѣмия въпросъ за задълженията, не може да не бждатъ взети предъ видъ, ако искаме да разрешимъ правилно проблема за задълженията. И правителството, при изработването на обсъждания законопроектъ, се движи именно отъ тѣзи идеи. Вниквайки въ положението на длъжниците, като имъ даде облекчение, за да понасятъ по-безболезнено тежката финансова криза, правителството искаше, отъ друга страна, пъкъ да запази интереситѣ на кредиторитѣ, които играятъ не малка роля въ нашия стопански животъ, представлявайки най-мощния двигателъ на стопанския животъ — кредитътъ.

Следъ тия встъпителни бележки, г. г. народни представители, азъ ще мина къмъ изложението на по-главнитѣ, на принципнитѣ положения на законопроекта, които съставляватъ неговата система или образуватъ неговата база.

Законопроектътъ, както ви е известно, е раздѣленъ на 14 глави. Първата глава се занимава съ задълженията и лицата. Подъ действието на разисквания законопроектъ попадатъ всички задължения отъ частно-правенъ характеръ, въ това число и тия къмъ държавата, окръжитѣ и общинитѣ, които сѣ възникнали до 1 януарий 1931 г., общиятъ сборъ на които не превишава сумата 500.000 л. и не е по-малкъ отъ 3.000 л. Тия задължения подлежатъ на облекчение, при условие, че ще бждатъ признати отъ длъжника или пъкъ установени съ писмени документи или сждебно решение. Отъ само себе си се разбира, че законопроектътъ не можеше да нѣма присърдце интереситѣ на най-голѣмата категория отъ българскитѣ граждани. Длъжницитѣ, обичаятъ сборъ на дълговетѣ на които не е по-малкъ отъ 3.000 л. и по-голѣмъ отъ 500.000 л., сѣ обикновено хората отъ срѣдна ржка. Тѣмъ тѣ се нуждаятъ най-вече отъ грижитѣ на държавата, на първо мѣсто затова, защото тая категория длъжници сѣ най-много засегнати отъ кризата; на второ мѣсто затова, защото тѣ сѣ икономически най-малко издржливитѣ, най-малко приспособенитѣ да посрещнатъ острата стопанска криза, каквато преживяваме днесъ; и на трето мѣсто затова, защото тѣ сѣ най-много, най-голѣмата частъ отъ гражданитѣ на страната. Следователно, отъ социално гледище нашъ пръвъ дългъ е да уредимъ тѣхното положение.

Законопроектътъ цели да уреди само ония задължения, които сѣ възникнали до 1 януарий 1931 г. Тази дата е известна на всички ни като дата, отъ която се почувствува все по-чувствително влошаването на стопанското положение, което постепенно направи длъжницитѣ неспособни да посрѣщатъ своитѣ задължения и постави, следователно, този проблемъ за разрешение.

Условието, задълженията да бждатъ признати отъ длъжника или установени съ писменъ документъ или сждебно решение, се налага отъ интересъ на правна сигурностъ — да се уреждатъ действителни задължения — и въ интересъ на бързината, да се уреждатъ безспорни задължения, защото иначе, ако едновременно съ ликвидирането на задълженията ще трѣбва да се установява и тѣхното сжществувание, биха се създали процеси, разрешението на които изисква продължително време.

Облекченията се даватъ на тритѣ най-голѣми стопански съсловия: на първо мѣсто — на земледѣлци-стопани, на второ мѣсто — на търговци и на трето мѣсто — на занаятчи. Тѣ съставляватъ най-голѣмата частъ отъ гражданитѣ и безспорно е, че по-правилното разрешение на въпроса за задълженията налагаше преди всичко да се облекчи тѣхното положение.

Като едно условие, за да се ползватъ отъ облекчение, законопроектътъ постановява, щото тѣхниятъ активъ да не е по-малкъ отъ половината на пасива имъ. Изхождайки отъ началото, че трѣбва да се облекчаватъ длъжници, които чрезъ това облекчение биха заздравили своето стопанско положение — това условие е необходимо — и, отъ друга страна, възприемайки системата на погасителната каса, да се плаща на кредиторитѣ чрезъ облигации, съ които държавата гарантира ликвидираниятъ задъл-

жения, този минимумъ отъ активъ на длъжника, чиито задължения се облекчаватъ, е необходимъ, за да не падне всичката тежестъ на изплащането върху погасителната каса и въ последствие върху самата държава.

Проектътъ предвижда изключване на редъ особени задължения отъ облекчаване. Най-напредъ, изключватъ се тия задължения, които не сѣ били сключени за производителна целъ, а сѣ били сключени за лични нужди, нѣмащи нищо общо съ стопанството на длъжника. Проектътъ изключва отъ облекчаване и задълженията на обявенитѣ въ несъстоятелностъ длъжници затова, защото въ по-голѣмъ интересъ на кредитора, па и на самия длъжникъ е тѣ да бждатъ уредени по предвидената въ търговския законъ процедура. Изключватъ се отъ облекчаване сжщо така ония длъжници, които сѣ сключили земледѣлски или предпазенъ конкордатъ и които сѣ по-искали сждебно ликвидиране на своитѣ дългове. Защото, веднажъ вече уредени правоотношенията между тая категория длъжници и кредиторитѣ, и отъ съображение на правна сигурностъ — да не пострадатъ интереситѣ на кредиторитѣ, да не се подлагатъ и длъжницитѣ на нови режими — излишно е наново да се подхвърлятъ на урегулиране тѣхнитѣ задължения. Изключватъ се сжщо така задълженията, които произхождатъ отъ разточителство и отъ непочтени сдѣлки на длъжника, затуй защото тия задължения не сѣ били направени съ целъ да се засили стопанството на длъжника и, следователно, отъ гледище на законопроекта, не заслужаватъ облекчаване. Най-сетне, изключватъ се отъ облекчаване, по много понятии причини, и задълженията, произхождащи отъ престѣпление, а сжщо така и задълженията на състоятелнитѣ длъжници, които не могатъ да бждатъ грижа на законопроекта, тъй като той застава на базата на индивидуалното облекчаване, т. е. облекчаване на длъжника при условие, че той не може да посрещне своитѣ задължения вследствие влошеното стопанско положение. Състоятелниятъ длъжникъ, прочее, не нуждаеи се отъ облекчение, е изключенъ отъ грижитѣ на законопроекта.

Въ какво се състоятъ облекченията, които законопроектътъ предвижда? За всички длъжници спрямо частни кредитори и частни банки, облекченията се състоятъ: въ намаляване лихвата на 6%; въ разсрочване плащанията до 10 години, а въ краенъ случай до 15 години; въ плащане само на лихвитѣ презъ първитѣ 2 години и въ процентно намаляване на дълга въ размѣръ на прѣкомѣрнитѣ лихви, съ които въ всѣки отдѣленъ случай длъжникътъ е билъ чрезмѣрно обремененъ. Това последното облекчение не се дава на длъжници, дългътъ на които възлиза до опредѣления по закона размѣръ къмъ Земледѣлската банка, къмъ популярнитѣ банки и къмъ кредитираниятъ отъ Земледѣлската банка земледѣлски кредитни кооперации.

Първитѣ три вида облекчения не се нуждаятъ отъ особено пояснение. Тѣ сѣ достатъчни — намаляването на лихвата на 6%, отлагане погашенията до две години и разсрочване на погашенията до 10 години, въ краенъ случай до 15 години — да дадатъ потребното облекчение на длъжника, за да може той да стане по-платежоспособенъ и по-издржливъ.

Четвъртото облекчение, което се състои въ процентно намаляване на дълга въ размѣръ на прѣкомѣрнитѣ лихви, се нуждае отъ едно по-подробно обяснение, и азъ считамъ за мой дългъ да го дамъ. Понятието „прѣкомѣрна лихва“ не се покрива и не се съпада съ понятието „незаконна лихва“. Лихвата може да бжде прѣкомѣрна и когато е законна — това зависи отъ отдѣлния случай. Напримѣръ, единъ длъжникъ е сключилъ заемъ, направилъ е дългъ въ размѣръ на 100 хиляди лева съ 12% или съ 16% годишна лихва. За 5 години неговиятъ дългъ е станалъ въ първия случай 160.000 л., а въ втория случай 180.000 л. Ако печалбата отъ предприятието, въ което той е вложилъ тази заета сума, е била много по-ниска отъ уговоренитѣ съ кредитора му лихви, напр. била е 5%, очевидно, този длъжникъ чрезмѣрно се е обременилъ съ разликата между печалбата отъ предприятието, въ което е вложилъ заетитѣ отъ него суми, и лихвата, която се е задължилъ да плаща.

Тая разлика, въ конкретния случай при плащане отъ него лихва 16% и при доходността на предприятието, въ което е била вложена заетата сума 5%, въ размѣръ на 11%, е прѣкомѣрната лихва, съ която длъжникътъ не по своя вина, а поради конюнктурни причини се е обременилъ и съ нея именно, т. е. съ 11% за всѣка година отъ сключването на дълга до разглеждането на молбата, комисията ще трѣбва да намали задължението му.

Разбира се, че съответниятъ сждъ или комисията ще прави това намаляние по свое усмотрение, съ огледъ на доходността на предприятието, въ което е била вложена заетата сума.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Въ разнитъ околии ще има разни норми за прѣкомѣрни лихви. Нали?

Министъръ И. Качаковъ: Точно така — въ разнитъ околии ще има разни норми за опредѣляне на прѣкомѣрната лихва. Затова именно въ комисията участвува началникътъ на мѣстния клонъ на Българската земеделска банка и агентътъ или директорътъ на мѣстния клонъ на Народната банка, които познаватъ гражданитѣ, познаватъ доходността на всѣко предприятие и знаятъ въ даденъ моментъ, въ всѣки отдѣленъ случай, въ какъвъ размѣръ именно е била прѣкомѣрна лихвата.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Тогава още отсега, г. министре, за земеделцитѣ може да се каже, че лихвата имъ е прѣкомѣрна. Никое земеделско стопанство не може да има 8% доходъ. Ако така се обяснява прѣкомѣрната лихва, тогава всичката лихва е прѣкомѣрна.

Председателъ: (Звъни)

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Не е юридически терминъ това.

Министъръ И. Качаковъ: Този въпросъ, г. Пждаревъ, е много ясенъ, и въ тази смисълъ комисиятъ ще има да тълкуватъ, въ какъвъ размѣръ всѣки длъжникъ поотдѣлно е билъ прѣкомѣрно обремененъ. Може това васъ да не ви задоволява, но това е, което правителството е обсъдило и на което се е спрѣло.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Не е въпросъ за задоволяване.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не може така, г-да! Веднѣжъ вчера азъ поискахъ да дамъ обяснение и вие всички протестирахте. Ако сега всѣки почне да прекъсва, когато министърътъ говори и дава тълкувания, какво ще стане?

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Когато се коментира законътъ, добре е по всѣки членъ да се даде съответното обяснение.

Министъръ И. Качаковъ: Азъ разбирамъ, че е необходимо да се даде подробно тълкувание по всѣки членъ, обаче съгласете се, че при първото четене обикновено се прави изложение на по-главнитѣ принципи на законопроекта и съображенията на правителството за приемането на тѣзи законоположения се минаватъ накратко. Отъ го-лѣмо значение е да се дадатъ подробни обяснения и тълкувания при второто четене, когато се разглежда законопроектътъ членъ по членъ, защото това ще бѣде полезно като едно указание за правилното приложение на закона. Когато разискваме всѣки членъ поотдѣлно, ще се спремъ на всѣко негово постановление и ще дадемъ по-по-страни обяснения на смисъла на всѣко постановление.

Какво е сждопроизводството, г. г. народни представи-тели, което законопроектътъ предвижда? Въ исквата молба трѣбва главно да се изложи материалното положение на длъжника, причинитѣ, поради които то се е влошило, да се посочатъ неговитѣ кредитори и да се посочатъ всички движими и недвижими имоти, които той притежава. Това е крайно необходимо, за да може да се констатира по приетия принципъ отъ законопроекта, дали наистина длъжникътъ отговаря на условията да му се даде облек-чение и да може по тоя начинъ пакъ да бѣдатъ защитени интереситѣ на всички негови кредитори.

Ликвидацията на задълженията общо отъ 3.000 до 500.000 л. се извършва отъ комисия въ административни околийски центъръ въ сѣставъ: мировиятъ сѣдия, началникътъ на мѣстния клонъ на Българската земеделска банка и агентътъ или директорътъ на мѣстния клонъ или аген-тура на Българската народна банка. Тоя сѣставъ пред-ставява най-големата гаранция за правилното раз-решение на този въпросъ, затова защото той съче-тава компетенцията, познанията по въпроситѣ, които има да разрешава тая комисия, въ лицето на началника на мѣстния клонъ на Земеделската банка и агента или ди-ректора на мѣстната аген-тура или клонъ на Народната банка съ най-добросъвестно и безпристрастно раз-решение на тѣзи въпроси, въ лицето на мировия сѣдия.

Откато се подаде молбата преставатъ всички изпъл-нителни действия спрямо длъжника. Сждо така не може да се заведатъ дѣла противъ него за старитѣ му задъл-жения. Длъжникътъ пакъ не може да отчуждава имотитѣ си и да намалява патримониума си. Щомъ длъжникътъ се поставя подъ едно по-спокойно положение, необезпокоя-ванъ отъ своитѣ кредитори за принудително събиране на тѣхнитѣ вземания, безспорно е пакъ, че ще трѣбва да се защитятъ и интереситѣ на кредиторитѣ, които, лиша-

вайки се отъ възможността да прибиратъ своитѣ взема-ния, трѣбва да бѣдатъ запазени отъ намалението на па-тримониума на длъжника и затова на последния се забра-нява да отчуждава своитѣ имоти.

Единъ новъ институтъ, несъществуващъ досега у насъ, е така наречената Погасителна каса, която законо-проектъ учредява. Погасителната каса става предлѣж-никъ къмъ кредиторитѣ за задълженията на тѣхнитѣ длъжници. Тя, отъ друга страна, става и кредиторъ пакъ спрямо длъжниците. Плащането отъ страна на длъжни-цитѣ на тѣхнитѣ дългове ще става къмъ Погасителната каса. Длъжниците ще трѣбва да внасятъ главницата и лихвитѣ направо въ Погасителната каса, която отъ своя страна ще издаде облигации на кредиторитѣ за приетитѣ тѣхни вземания отъ тѣхнитѣ длъжници. Изплащанията, които Погасителната каса ще прави на кредиторитѣ, ще почнатъ отъ началото на 1935 г., като първитѣ две го-дини ще се плащатъ само лихвитѣ, а последнитѣ 18 го-дини ще се плаща и главницата. Тая разлика въ годи-нитѣ, които се предвиждатъ за изплащане отъ страна на длъжниците на тѣхнитѣ дългове къмъ Погасителната каса и, отъ друга страна, за изплащане вземанията на кредиторитѣ отъ Погасителната каса на приетитѣ тѣхни вземания, се дължи на обстоятелството, че е възможно предвиденитѣ плащания отъ страна на длъжниците къмъ Погасителната каса да се забавятъ или да постѣпятъ въ по-малкъ размѣръ. По този начинъ касата, която ще изплаща въ продължение на 20 години вземанията на кре-диторитѣ, ще има възможность да посрѣща тия плащания и при положението, че плащанията отъ страна на длъж-ниците нѣма да постѣпятъ въ предвиденитѣ размѣри.

Председателъ: (Звъни) Моля тишина, г-да! Има глъчка.

Министъръ И. Качаковъ: На длъжника, чиито задъл-жения сѣ поети за ликвидиране, се дава възможность да изплаща своитѣ дългове предпадно съ облигации, ако, разбира се, поиска да изплати цѣлия си дългъ. Това улес-нение, което се дава на длъжника, може да открие за него възможността, при едно спадане стойността на обли-гациитѣ, да погаси своитѣ задължения чрезъ едно на-маление на дълга си. Разбира се, тъй както е учредена По-гасителната каса, особено при този голѣмъ срокъ, въ който тя ще изплаща вземанията на кредиторитѣ, нѣма никакъвъ рискъ за намаление стойността на облига-циитѣ. Но въ всѣки случай, ако тѣхната стойность спадне подъ номиналната, за длъжника съществува една въз-можность да може да изплати дълга си съ много по-малко срѣдства, отколкото това би трѣбвало да направи въ разсрочкитѣ, които му сѣ дадени. Спрямо Погасител-ната каса всички имоти на длъжниците оставатъ подъ за-конна ипотека. Това се налага, отъ една страна, поради това, че Погасителната каса поема изплащането на тѣх-нитѣ дългове и, отъ друга страна, за да се запазятъ ин-тереситѣ на Погасителната каса, евентуално и на държа-вата, защото въ края на краищата може тя да стане длъжникъ, тъй като тя гарантира изплащането на обли-гациитѣ.

Задълженията на друга една категория длъжници — тия къмъ Земеделската банка, къмъ популярнитѣ банки и къмъ кредитирани отъ Земеделската банка земе-делски кооперации, общиятъ сборъ на задълженията на които тоже не е по-малкъ отъ 3.000 л. и по-голѣмъ отъ 500.000 л. — се уреждатъ направо отъ Земеделската банка: ако сѣ къмъ Земеделската банка и кредитирани отъ нея кооперации — отъ комисия, състояща се отъ началника на клона, касиера и счетоводителя на банката, а ако сѣ къмъ популярната банка — отъ председателя на управителния съветъ, единъ членъ на съвета, делегиранъ отъ него, и отъ директора на популярната банка. Това е направено така, защото длъжниците къмъ Земеделската банка сѣ добре познати на тоя банковъ съветъ — тѣхното имотно състояние, затрудненото имъ положение, вследствие вло-шената стопанска конюнктура, се знаятъ най-добре отъ тия първи чиновници на Земеделската банка, които всѣ-кога сѣ въ непосредственъ контактъ съ тѣхъ. Отъ друга страна, ролята, която Земеделската банка играе спрямо тия длъжници — земеделци — да ги подпомага, да ги кредитира и въ труднитѣ за тѣхъ моменти да имъ се притича винаги на помощъ — оправдава функциитѣ, които се възлагатъ на тази комисия. Тѣй като предназна-чението на тази банка, да подпомага земеделцитѣ, се из-пълнява преди всичко отъ тия нейни органи, затова, въ лицето на тази комисия, правителството намира достатѣчна гаранция за правилното разрешаване на въпроса за облек-чаване на тия длъжници.

Отъ същото естество е и комисията, която ще се занимава съ уреджане дълговетъ на длъжниците към популярните банки. При това, за задълженията на длъжниците към тия банки облигации нѣма да се издаватъ и тѣ не попадатъ подъ ведомството на Погасителната каса. Направиха се отъ нѣкои оратори — ако се не лъжа, отъ г. Стойчо Мошановъ — възражения, че и тия задължения трѣбвало да бѣдатъ подъ режима на Погасителната каса, и за тѣхъ трѣбвало да се издаватъ облигации. Съображенията на правителството да избѣгне издаването на облигации и за този видъ задължения сѣ следнитѣ. На първо мѣсто, както се обясни въ началото, Погасителната каса, ставайки предлъжникъ къмъ кредиторитѣ за приетитѣ задължения на тѣхнитѣ длъжници, ще изплаща тия задължения въ единъ срокъ отъ 20 години и не вече съ лихва 6%, съ каквато самитѣ длъжници ще ги изплащатъ на Погасителната каса, а съ една по-малка лихва — 5%. Така че, положението на кредиторитѣ, на които ще се изплащатъ задълженията отъ Погасителната каса, безспорно, е влошено въ случая. Влошено е затова, защото тѣмъ се дава по-малка лихва, на първо мѣсто, и на второ мѣсто, срокътъ за изплащане е много дълъгъ. Поради естеството на тия голѣми кредитни институти — популярнитѣ банки — и голѣмата стопанска роля, която тѣ играятъ у насъ, правителството остави задълженията къмъ тѣхъ да се плащатъ направо отъ длъжниците, за да могатъ въ по-малкъ срокъ да ги прибератъ. Има и друго едно съображение за правителството да се изключатъ и тия длъжници отъ ведомството на Погасителната каса. Ако и тия задължения се изплащатъ отъ последната, размъртъ на сумата на облигациитѣ, които ще се издаватъ, ще бѣде извънредно много голѣмъ, а при това положение тѣхната стойностъ е застрашена и е възможно на пазара тя да спадне твърде много. Ето защо, за да се избѣгне и тая евентуалностъ и за да не се изложатъ на голѣми загуби тия кредитни институти, иззеа се задълженията къмъ тѣхъ отъ ведомството на Погасителната каса.

Извънъ тѣзи две категории длъжници, г. г. народни представители, законопроектътъ се занимава и съ други две категории длъжници. Едната сѣ тия длъжници, които иматъ дългове надъ 500 хиляди лева. За тѣхъ сѣ предвидени два вида облекчения. За длъжници, общиятъ сборъ на задълженията на които възлиза отъ 500 хиляди до 1 милионъ лева, облекченията сѣ 6 години разсрочка, 8% лихва и до 2 години плащане само на лихвата, най-много до края на първитѣ 2 години.

За другата категория длъжници, чиито дългове сѣ надъ единъ милионъ лева, облекченията сѣ: 4-годишна разсрочка, 8% лихва и до една година плащане само на лихвата. Законопроектътъ не можеше да не държи смѣтка и за тая категория длъжници, тъй като тѣ сѣ свързани съ другитѣ длъжници — тѣ сѣ и кредиторни. Но на тѣхъ облекченията сѣ сравнително по-слаби, затова защото се смѣта, че, като по-състоятелни, тѣ сѣ по-устойчиви, способни да посрещнатъ лошитѣ последствия отъ тежката днешна криза. Затова тѣхнитѣ облекчения сѣ въ по-малки размѣри.

Най-после законопроектътъ предвижда облекчения и за длъжници съ свободни професии. Ония отъ тѣхъ, дълговетъ на които не надминаватъ 500.000 л., ще се ползватъ съ облекчения: 8% лихва и 2 години разсрочка. И единитѣ и другитѣ длъжници ще плащатъ дължимитѣ рати въ края на всѣко календарно 6-месечие.

За тия две категории длъжници Погасителната каса тоже нѣма да издава облигации, затова защото, ако и първитѣ длъжници бѣдатъ включени въ нея, броятъ на облигациитѣ ще бѣдатъ твърде голѣмъ и въ такъвъ случай стойността на облигациитѣ може да бѣде застрашена. И втората категория длъжници — отъ свободнитѣ професии — също не могатъ да бѣдатъ включени въ Погасителната каса по простата причина, че обикновено тѣхниятъ капиталъ не се изразява въ материални ценности, движими и недвижими имоти, и нѣма съ какво да обезпечатъ поне отчасти изплащането на тѣхнитѣ задължения.

И. Куртевъ (нац. л. П): Ами, г. министре, когато тѣ сѣ същевременно и кредиторни и на тѣхъ имъ се издадатъ облигации срещу тѣхнитѣ вземания, не ще ли могатъ тѣ да погасяватъ своитѣ задължения съ облигации, издадени отъ Погасителната каса?

Министъръ И. Качаковъ: Да, ще могатъ, но все пакъ това сѣ случаи съ отчѣлни длъжници.

И. Куртевъ (нац. л. П): Обикновено длъжниците сѣ същевременно и кредиторни.

Министъръ И. Качаковъ: Обаче тѣхъ изобщо не можемъ да ги включимъ въ Погасителната каса и на тѣхъ не можемъ да издаваме облигации, защото ще имаме въ резултатъ обезценяване на облигациитѣ, а точно това сме целили да избѣгнемъ.

Г. г. народни представители! Въ досегашнитѣ облекчителни закони положението на поржчителитѣ и на ипотекарнитѣ и заложнитѣ кредитори бѣше приравнено съ положението на хирографарнитѣ длъжници. Обсѣжданиятъ законопроектъ не дава автоматически облекчения на поржчителитѣ. Тѣ ще могатъ да се ползватъ отъ облекченията, ако самитѣ тѣ отговарятъ на условията, предвидени въ настоящия законопроектъ. Спрямо ипотекарнитѣ и заложнитѣ кредитори длъжниците не получаватъ облекчения, освенъ тригодишната отсрочка, или плащане въ продължение на три години само лихвата.

При това положение не може да не се отмѣни и онова постановление въ закона за предпазния конкордатъ, което поставя по право поржчителитѣ и ипотекарнитѣ и заложнитѣ кредитори въ положението на поржчителитѣ и заложнитѣ тая година законътъ за предпазния конкордатъ бѣше измѣненъ по съображения за еднаквостъ въ законодателството и за поставяне всички поржчителни и ипотекарни и заложни кредитори въ еднакво положение. Сега, когато се отмѣняватъ досега действащитѣ облекчителни закони, и предлаганиятъ законопроектъ не предвижда автоматически облекчения и за поржчителитѣ, не може да не се изразни положението на поржчителитѣ и на тия кредитори по закона за предпазния конкордатъ. И затова въ обсѣжданиятъ законопроектъ е предвидено отмѣнение на постановленията на закона за предпазния конкордатъ, които създаваха за поржчителитѣ и за ипотекарнитѣ и заложнитѣ кредитори това положение.

Облекчителнитѣ закони, които действаха досега, съдържаха постановления за увеличение размѣра на неотчуждаемата частъ на имотитѣ на земледѣлцитѣ и на инвентара на занаятчиитѣ. Понеже тия закони се отмѣнятъ, затова въ обсѣжданиятъ законопроектъ не можеше да не се възстановятъ тия постановления, които опредѣляха размѣра на неотчуждаемата частъ. Може да се вижда неудачно, че това става съ този законопроектъ, обаче не може да действаме иначе, защото тия закони, които той отмѣня, предвиждаха тия размѣри и на неотчуждаемата частъ на имотитѣ на земледѣла-стопанинѣ и на инвентара на занаятчиитѣ.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): Г. министре! Неотчуждаемостта се простира върху 50 декара, както това е прокарано въ закона за закрила на земледѣла-стопанинѣ. Обяснете, отнася ли се това и до други граждани — занаятчи, търговци, изобщо, безъ разлика на съсловия, или се отнася само за земледѣла-стопанинѣ.

Министъръ И. Качаковъ: При второто четене на законопроекта ще ви прочета следващитѣ постановления на гражданското съдопроизводство, за да видите, че отъ никакво пояснение не се нуждае този въпросъ. Той е уреденъ отъ чл. 782 на закона за гражданското съдопроизводство.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): Не е ясно, г. министре. Пояснете, дали се отнася и за другитѣ граждани, или само за земледѣлцитѣ-стопани.

Министъръ И. Качаковъ: При второто четене ще ви обясня. Въ тия подробности не мога сега да се впускамъ.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): Дайте и това пояснение.

Министъръ И. Качаковъ: Ще Ви го дамъ при второто четене.

Министъръ Д. Гичевъ: Сега по начало се говори.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): И още единъ въпросъ, г. министре, ако обичате да обясните. Всички ония поржчителни, които досега сѣ ползвали отъ закона за облекчение длъжниците и отъ закона за закрила на земледѣла-стопанинѣ, ако пожелаятъ и занаятѣ да се ползватъ отъ тия закони като поржатели, ще иматъ ли тия права, които имаха по тия закони, които сѣ настоящия законопроектъ отмѣняте? Поржчителитѣ досега имаха право да се ползватъ отъ тия закони, но съ настоящия законопроектъ вие ги отнемате. Ако тѣ не желаятъ да се ползватъ отъ новия законъ, а желаятъ да се ползватъ отъ старитѣ закони, падатъ ли тѣхнитѣ права по старитѣ закони?

Д. Христовъ: (д. сг. Ц): Това на трето четене ще го обясни!

Министъръ И. Качаковъ: Защо на трето четене? Тия въпроси се отнасят до отделни постановления и тѣ нѣматъ мѣсто тукъ сега. При второто четене — разбирамъ. Така сега можете да задавате много въпроси, а ние разглеждаме законопроекта по принципъ и не можемъ да се спираме съ подробни и всестранни обяснения по всѣки членъ на проекта.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): Това сѣ принципни въпроси.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Отъ действащитѣ досега облекчителни закони оставатъ въ сила постановленията на чл. чл. 9 и 13 отъ закона за закрила на земледѣлца-стопанинъ и на чл. 6 отъ закона за облекчение на длъжниците. Производствата по тия членове ще бѣдатъ завършени; сѣщо така ще се приключатъ и незавършенитѣ производства за земледѣлски конкордати и сѣдебни ликвидации, по които производства длъжниците иматъ право да искатъ или завършването имъ по досега действащитѣ облекчителни закони, или пъкъ да предпочетатъ да се ползватъ отъ облекченията, които настоящиятъ законопроектъ имъ дава.

Законопроектътъ се занимава по-нататъкъ и съ недействителността на много сдѣлки, които недобростѣвѣстни длъжници сѣ извършили въ вреда на Погасителната каса. Това сѣ наемитѣ, които се сключватъ за повече отъ три години; предплащането на наемитѣ за повече отъ една година; задълженията на длъжника, сключени съ съпругата, съ възходящи и низходящи сродници, съ сѣребърни до четвърта степенъ и сватовство до трета степенъ; и отчужденията, ипотеки и залозитѣ въ полза на сѣщитѣ сродници на длъжника.

Обявяването за недействителни на всички тия сдѣлки спрямо Погасителната каса се налага отъ факта, че държавата гарантира облигациитѣ, които се издаватъ на кредиторитѣ и, ако Погасителната каса не може да ги погаси, това ще трѣбва да стори държавата. За избѣгването на тая именно евентуалностъ — да не пострада държавата — всички тия сдѣлки се обявяватъ за недействителни.

Другитѣ постановления на проекта, досежно наказателнитѣ разпорѣждания, сѣ предвидени, за да се принуди длъжникътъ да бѣде по-добросѣвѣстенъ и да може по тоя начинъ да се запазятъ както интереситѣ на кредиторитѣ, така и интереситѣ на Погасителната каса и на държавата.

Постановленията, които уреждатъ разноситѣ по производствата, сѣ много ясни и не се нуждаятъ абсолютно отъ никакви обяснения, затова нѣма да се спирамъ на тѣхъ.

Г. г. народни представители! Това сѣ принципнитѣ положения, които сѣ легнали въ законопроекта, който ви се предлага на обсъждане и гласуване. Правителството смѣта, че съ него е намѣрило правия пътъ и че е помирило различнитѣ и противоположнитѣ интереси на длъжници и кредитори. То, обаче, както и мнозина отъ ораторитѣ се изказаха, не смѣта, че съ този законопроектъ дава окончателно разрешение на въпроса за задълженията. Защото този въпросъ е чисто стопански и неговото крайно разрешение зависи отъ редъ мѣрки отъ стопански характеръ, които ще издигнатъ стопанството и ще направятъ отдѣлнитѣ стопански единици по-издръжливи, по-способни, по-годни да посрещнатъ тежкитѣ условия на влошеното стопанско положение. Тия мѣрки сѣ вземани и ще се взематъ.

Назначението на настоящия законопроектъ не е да разреши, а да смекчи действието на кризата, като я направя по-лесно поносима, по-безболезнена, докато настѣпятъ по-нормални и по-благоприятни времена.

Азъ намирамъ, че той е една решителна крачка напредъ въ нашитѣ мѣроприятия и затова ви моля да го приемете и гласувате. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Законопроектътъ, който правителството ни представи на обсъждане, се разисква вече нѣколко дни. Заинтересоваността на Народното събрание къмъ тоя законопроектъ е голѣма, каквато е и заинтересоваността на българския народъ. Той нѣ е отъ обикновенитѣ законопроекти, които могатъ да минаватъ лесно и за които човѣкъ си съставя убеждение лесно. Има много интереси въ игра — частни и обществени. Мене ми се чини, че въпросътъ много по-лесно ще се разреши, ако добре го

поставимъ. Добре поставенъ въпросътъ — той е наполовина разрешенъ. Моята задача ще бѣде не да отивамъ много въ деталитѣ, колкото да ви представя по-ясно — ако мога това да направя — сѣщината на законопроекта и нуждитѣ, които диктуватъ неговото прокарване.

Още отначало азъ ще ви заявя, че не съмъ свободенъ въ говора си и може би по много въпроси ще ме намѣрите слабъ и да не мога да отговоря на всичкитѣ ония конкретни въпроси, които се положиха отъ ораторитѣ. И азъ съмъ убеденъ, че вие, като народни представители, ще можете да разберете положението на министър-председателя, когато ще има да засѣга въпроси отъ много деликатно естество, особено при такива дебати, каквито бѣха тия, които ни предстоеха и които токущо се приключватъ.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Поради вътрешни, а не външни работи?

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Вътрешни, вътрешни! (Оживление)

В. Молловъ (д. сг): Нѣмаше нужда и това да го казвате. По-добре щѣше да бѣде да го замѣлчите.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Ама подире може да ме упрѣкнете, че съмъ билъ нѣкъде неясенъ. Азъ искамъ да бѣда ясенъ по всичкитѣ въпроси и да ви предупредя, уважаеми господа отъ опозицията, та да не ме намѣрите лично слабъ, че не мога да отговарямъ на известни въпроси, които може би ви интересуватъ.

Нѣкой отъ сгзориститѣ: Въ комисията да се говори.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: И азъ съмъ съгласенъ съ васъ, че въ комисията ще има много да се говори, но когато ми говорите за комисията, азъ ида тъкмо на това, какъ трѣбва да се дебатира единъ такъвъ въпросъ, положенъ на разискване тукъ по принципъ.

Вие, г. г. народни представители, имате да дебатирате тукъ по принципъ единъ законопроектъ. Тоя законопроектъ гласи, че е за облекчение на длъжниците и подпомагането на кредита.

Ц. Таслаковъ (д): За заздравяването му.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: За заздравяването, подпомагането на кредита. — Що искаме днесъ отъ народното представителство? Да се произнесе то, че днесъ има належаща нужда отъ облекчение на длъжника и отъ подпомагане или заздравяване на кредита. Начинитѣ и методитѣ, по които ще се постигне това, могатъ да бѣдатъ най-разнообразни, съобразно различнитѣ схващания. Азъ мога да ви увѣря, че догдето тоя законопроектъ дойде въ тая му форма, той претърпѣ нѣколко промѣни съ огледъ на много обстоятелства отъ различно естество. А никой отъ васъ нѣма да откаже, че уреждането на такава разнообразна и тѣй сложна материя може да трѣпни различни гледища. Следователно, при различността на тия гледища, човѣкъ трѣбва да се убеди въ едно отъ тѣхъ, че е по-правилно, за да го възприеме. Но тия въпроси не се прекратяватъ, за да не могатъ да се дебатиратъ отъ комисията, отъ народното представителство. Ако действително целта на законопроекта е тая, която казахъ, и ако начинитѣ, по които се урежда този въпросъ, могатъ да бѣдатъ несъгласни съ мненията на нѣкои и други, тогава питамъ: защо ние искаме всички детайлности да се опредѣлятъ въ началото, преди законопроектътъ да отиде на обсъждане въ комисията? Начинитѣ, по които се дебатиратъ този законопроектъ, действително не е обикновениятъ начинъ, по който се дебатиратъ въпроситѣ, когато единъ законопроектъ се гласува по принципъ. Който е противъ облекчението на длъжника и не иска заздравяване на кредита, може да гласува по принципъ противъ законопроекта! (Възражения отъ лѣвицата)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): На тая уловка нѣма да се уловимъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Много отърачно, бе! Чакайте! (Голѣма глътка)

Председателътъ: (Звъни)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Азъ ви моля, г-да, да ме слушате, както съмъ ви слушалъ. Ще трѣпните,

да изслушате едно мнение, толкоз повече, че е мнение на министър-председател. (Оживление въ лъвницата)

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Защото е мнение на министър-председател!

Министър-председател Н. Мушанов: Да, да! Толкова! И защото съ тая ваша политика се цели не да се атакува законопроектът, а се гони друго. И затова, г-да, аз искам да отбъля тия две нѣща. Аз искам да покажа кое е резонното. Ваша работа, ваша воля е да гласувате или не законопроекта, но аз искам да поставя всѣкиго предъ отговорноститѣ — да гледа какъвъ е законопроектътъ, но да се не движи отъ други побуждения. И днесъ, и утре — винаги може да свалите правителството; но при разискванията по законопроекта вие ще трѣбва да ми дадете сериозната си аргументация за принципитѣ му, а не, ръководени отъ различни побуждения, да фалшивите вашата интимна мисль по въпроса. (Възражения отъ лъвницата) **Г. председателю!** Азъ моля да се взематъ мѣрки, за да ме оставятъ да говоря свободно.

Председателъ: (Звъни) Моля ви, г-да, да слушате съ внимание, когато се говори отъ министерскитѣ мѣста. Моля ви се, пазете тишина!

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Въпроситѣ, които дебатираме, сѣ сложни. Облекчаването на длъжникъ, възстановяването на кредитъ и на довърне въ страната сѣ въпроси неразривно свързани; и който иска да обсъжда тия въпроси, ще трѣбва да ги обсъжда въ тѣхната съвкупностъ, въ тѣхната общностъ. Лѣже се всѣки единъ, ако смѣта, че тѣ сѣ отдѣлни въпроси, и че, гледайки само интереситѣ на едно, ще може да дойде до правилно разрешение. Колко би било лесно, ако на насъ ни се поставише за разрешение само въпросътъ да се облекчи положението на длъжника. Но, г-да, що е длъжникъ? Понятието длъжникъ не е едно отвлѣчено понятие: единъ човѣкъ, отдѣленъ отъ срѣдата, въ която живѣе. Понятието длъжникъ съществува въ връзка съ друго понятие: кредиторъ.

Б. Смилов (нац. л. о): И кредиторътъ е длъжникъ. (Възражения отъ мнозинството)

А. Кантарджиевъ (ц): Стига, бе!

П. Попивановъ (з): 8 години приказвахте — сега мълчете!

Председателъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г-да! Ако искате да остраствате дебатитѣ, то е другъ въпросъ. Оставете ме, обаче, свободенъ да си изкажа мисльта.

Длъжницитѣ не сѣ една стопанска категория. Длъжникъ е и селянинътъ земледѣлецъ, длъжникъ е и гражданинътъ, длъжникъ е и чиновникътъ — длъжникъ може да бѣде всѣки български гражданинъ. Както всѣки може да е длъжникъ, тъй и всѣки може да е кредиторъ. И кредиторътъ, отъ своя страна, може да бѣде длъжникъ къмъ другъ кредиторъ. Длъжникътъ може да бѣде длъжникъ спрямо едно физическо лице, което му е кредиторъ, спрямо едно сдружение, каквото е едно събирателно дружество, дето има солидарна отговорностъ на отдѣлнитѣ лица, спрямо едно акционерно дружество. Където капиталътъ не е само на капиталисти, но се състои и отъ всѣки онѣзи срѣдства, които сѣ депозирани отъ вложителитѣ. Кредиторъ може да бѣде едно сдружение, каквито сѣ кооперативнитѣ, било градски, било селски кооперации. И, най-подиръ, г-да, всичкитѣ тѣзи учреждения иматъ връзка и съ държавата, като последенъ организъмъ, който съединява общитѣ интереси на всички и който длъжи закрила и охрана на интереситѣ на всички български граждани — и длъжници, и кредитори.

Въ тази голѣма общностъ ще трѣбва да се постави въпросътъ и да се намѣри най-възможниятъ начинъ за разрешението му, съ огледъ на условията, при които живѣемъ днесъ, народни и международни, и по този начинъ да можемъ да дойдемъ до единъ желанъ край.

Г. г. народни представители! Тоя въпросъ не обгръща цѣлния проблемъ на кризата, която живѣемъ ние и свѣтътъ. Той е само едната страна на проблема. И азъ слушахъ съ особено внимание всичкитѣ господа оратори, които се изредиха тукъ, всички тѣ идватъ до мнението, че разрешението на този въпросъ действително нѣма да спаси страната отъ бушуваща криза. Не, г-да! Ако даже бѣхме

въ състояние съ собствени сили да направимъ нѣщо много въ това отношение, докато връзката, която ни свързва съ свѣтовното стопанство, докато отношенията ни съ чуждия свѣтъ не се уредятъ на други начала, ще има въроятно още много по силата и на външни обстоятелства да живѣемъ въ общата криза. Тѣй че азъ нѣма да се занимавамъ съ този въпросъ, както нѣкои отъ уважаемитѣ оратори се впуснаха надѣлго да установяватъ, че кризата е голѣма, че тя бушува и че уреждането на този въпросъ нѣма да бѣде премахване и на бушуващата стопанска криза въ страната. Това е само една страна, която ние трѣбва да уредимъ — подпомагането, облекчаването. Следователно, тѣй ограниченъ въпросътъ, ще трѣбва да го поставимъ въ тѣзи рамки, и само въ тѣзи рамки.

Г. г. народни представители! Има известни заблуждения, които царятъ въ срѣдата на нашето общество, които много го дразнятъ и които азъ трѣбва да разсѣя, и ми се чини, че голѣмата частъ отъ народното представителство по свѣсть ще се съгласи съ мене. Каточели уреждането на тоя въпросъ ще трѣбва да стане въ полза на едни и въ вреда на други — ония, които се считатъ въ тая страна за хора имотни, хора, които сѣ натрупали богатства въ миналото неправилно и незаконно; хора, които могатъ днесъ, споредъ принципитѣ на една обществена солидарностъ, да теглятъ, да понесатъ всички тежоби. Каточели тоя законъ ще трѣбва да защити нѣкои кождери, ония, които сѣ владѣтели на нѣкои голѣми капитали, произходътъ на които е нѣкоя безчестна сдѣлка и, следователно, елементарно чувство на правда дуктува на всѣки честенъ човѣкъ да каже, че въпросътъ може да се разреши лесно, като се взематъ тия натрупани по незаконенъ начинъ богатства и се дадатъ на ония, които страдатъ.

Ако, г. г. народни представители, проблемата бѣше тѣй лесно разрешима и ако можехме само съ нѣколко отрязвания на капиталитѣ да избѣримъ тая беда, тая болка, тая рана, каквато е задлъжнялостъта въ България, увѣрявамъ ви, че всички бихме се съгласили това изведнѣжъ да го свършимъ.

Има хора, които по принципъ сѣ противъ капитала, които го смѣтатъ като единъ вампиръ, който постоянно смуче кръвта на беднитѣ въ България и, следователно, на тоя вампиръ ще трѣбва да му се отрѣже главата, за да може да спасимъ всички, които страдатъ.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Гемъ трѣбва да му туримъ, а не да му отрѣжемъ главата. (Оживление всрѣдъ мнозинството).

Председателъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Много сѣ въ България тия които говорятъ на тая тема. Г-да! Вече се разбра, че капиталътъ не е вампиръ. Може да се спори дали той може да бѣде лично владение или да бѣде общественъ, както социалиститѣ и други искатъ колективизацията на срѣдствата за производство. Но капиталътъ, билъ той въ частни ръце или въ ръцетѣ на обществото, си остава като едно срѣдство необходимо нужно за икономическия полемъ на свѣта. И опититѣ, които станаха въ други държави, които принципиално разрешиха въпроса за унищожението на частния капиталъ, доказватъ, че и тия държави, при тая колективизация на срѣдствата за производство, искатъ само да взематъ капитала въ своитѣ ръце, но не и той да изчезне. Нещастие то бѣ само че като опростиха своитѣ капитали, трѣбваше да дойде чуждиятъ, който да пие кръвта на беднитѣ и да я пие — ако това може да се поддържа — като чуждъ капиталъ, а не като свой.

С. Ризовъ (з. Ст. В): (Казва нѣщо)

Министър-председател Н. Мушанов: А бе, г. Ризовъ, бждете добъръ да слушате. Можете да не възприемате мнението ми, но недейте прекъсва, а слушайте.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Вие искате да ни направите болшевици, а азъ казвамъ; ако има болшевици — да ги изгонимъ. Ние не сме болшевици, ние не сме противъ капитала.

Председателъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Има страни капиталистични, при днешния капиталистиченъ режимъ, който цари въ свѣта, където ка-

питателт се е концентрирал във малко ръце. Собствено, капитализмът днес се проявява във чрезмърното развитие на движимото богатство. Ние сме още във първата фаза на капитализма, когато капиталът ни е повечето във недвижимостта и е още много слаб. Във страните, където има акумулирани движими богатства, има концентрирани капитали много големи, има предприятия много големи, събрали грамадни капитали, които могат да експлоатират. У нас капиталът, който се събра полека-лека, блещукаше във няколко ръце, имаме го. Но, г-да, днес трябва да се постави въпросът: тоя капитал, който е събиран във по-благоприятни години, при кризата, която бушува, дали той е останал във същия размер, имаме ли го във размери, във каквито може нкой да си го въобрази или той е изчезнал? Мога да кажа, че капиталът у нас във големата си част капиталът демократичен — т.е. разхвърлян, разпределян между стотици хиляди и милиони ръце — е събран полека-лека във едно, за да могат да се създадат тия наши кредитни институции, които сж малки и чисто закрепване днес е от голямо значение, както е от значение и закрепването на самия дължник.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Съ 16% лихва. (Възражения от мнозинството)

Министър-председател Н. Мушановъ: Всички наши акционерни дружества, мога да ви уверя, изтеглиха от кризата сжщо, както и дължниците — всички сж страшно раздрусани, капиталите им сж загубени. И днес, ако те работят, ако имат нщо, това сж капитали на спестителите, следователно, капиталите на българските граждани. Тяхните собствени капитали сж изчезнали; тяхните капитали не сж собствени, а сж на българските граждани, които сж спестители. Въ всички наши кредитни учреждения — аз ще дойда и до кооперативните — ще видите, че във тях капиталът е събран от спестяванията на отделни хора. Единичи сж във нашата страна, които имат по-голям капитал, обаче кризата ги загубила и сега сж много зле. Аз мога да ви уверя, че ако има една негласна, глуха революция, която се извърши, то тя е революцията всрѣд частния капитал на акционерните дружества. Защото той отиде: акциите унищожени, загубили не 30—40—50%, а 80% от своята стойност, дивиденд не се плаща. Кризата нарани не, а смъртоносно удари капитала във тия акционерни дружества.

Кооперативните дружения. Те сж, г-г. народни представители, богатството на нашата страна въ областта на кредита. Ние сме една от страните не на Балканите, но и въ Европа, която въ течение на 50 години можа да организира такива здрави, обществени, кредитни организации, на които завиждат не само нашите съседи, но и подалечни държави.

Земледѣлската банка, Кооперативната банка — това сж обществени кредитни учреждения, голѣмата част от капиталите на които сж влогове на дребни съществуваания. И, без да ви чета цифрите поотдѣлно, ще видите на една страна задълженията на земледѣлци и еснафи, а от друга страна влоговете на едините и на другите. Това е факт, който не може да се оспори от никого. 4—5 милиарда лева влогове има въ Земледѣлската банка и въ кредитираният от нея земледѣлски кооперации и 2 милиарда лева влогове има въ популярните банки — всичко 7 милиарда лева влогове. Чии сж тия влогове? На богатши ли, на чорбаджии ли? Това сж спестяванията на земледѣлци, на еснафи, на търговци, на чиновници, това сж сиротски влогове, въобще това сж влогове на срѣдни и дребни съществуваания. Затуй казвам аз, че малко сж страните, където капиталът да е тъй демократичен, както въ нашата страна.

Сжщото е и съ задълженията. Ще видите, че задълженията достигат сжция тоя размер. От статистиките, които имам от Земледѣлската и Кооперативната банки, се вижда, че ако имаме влогове, заедно съ тия въ Пощенската спестовна каса, около 8 милиарда лева, въ сжция почти размер е и дългът на дребните съществуваания у нас.

Тази особеност на българския капитал трябва да се има пред вид. Ние нѣма да решаваме въпроса за задълженията извън нашата срѣда, извън нашите условия. Ние живѣем въ България и ще трябва да си даваме отчет за положението, въ което сме. Такъв е произходът на капитала у нас, такъв е характерът на нашия капитал — демократичен. И законът, който иска да урежда въпроса за облекчение на дължниците, следователно, ще трябва да държи сметка за всички тия положения.

Азъ слушахъ г. г. ораторите, а които не можахъ да чуя тукъ, прочетохъ речите имъ, и съмъ доволенъ отъ едно — че всички почти, съ много малки изключения, разбраха значението на спестовността въ България, на тоя спестенъ капитал на български граждани, на български селяни, въобще на срѣдна ръка хора. И азъ знамъ какъв ефект се произведе отъ нѣколко дни насамъ, когато отъ трибуната на Народното събрание се чуватъ гласове за защита на спестовността, за успокояване на всички, които сж депозирали суми въ поменатите учреждения. Ще трябва да похваля загрижеността на всички въ туй отношение — да успокоимъ вложителите и да задържимъ влоговете. Това е действително една обща загриженост къмъ едни интереси, които не сж на моята партия и на правителството, а сж на българския народъ и на българското общество.

Чухъ, г-да, да се правятъ тукъ различни предложения, които въ края на краищата се свеждаха къмъ следното: ако ли трябва да се подпомогне дължниците и, следователно, да се нахърни интересът на кредиторите — какви сж те и къде сж, азъ ви кажахъ — то всичките ония тежести, които трябва да се понесат от кредиторите, трябва да се понесат общо от цѣлия български народъ, от цѣлото българско гражданство. Тя е една превзходна идея — върху това никой не може да спори. Ние въ България сме се притичали на помощъ съ общи срѣдства при всички бедствия. И при такова едно бедствие — задължителността на населението — държавата, народътъ сжщо не могат да останатъ безучастни. Но тукъ, г-да, въ отношенията между тия кредитни учреждения и държавата изпъкна въпросът за положението на самата държава. А вие знаете какво е положението на държавата. Вие сте най-оторизираният хора да следите всѣкидневно какво е положението на българската държава, като стопански факторъ, и каква е нейната състоятелност или несъстоятелност. Положението на нашата държава днес е такова, че ние едва можемъ да насмогнемъ да задоволяваме текущите и нужди. Знаете положението на чиновничеството, плащането на заплатите на което е закѣснѣло съ два месеца; знаете положението на производителите, който си дава храните, и не можемъ да му ги изплатимъ навреме. Въобще, срѣдствата на държавата сж такива, че тя, както казахъ, не е въ положение да насмогне да посрѣща текущите си нужди. Знаете задълженията на държавата къмъ тия кредитни учреждения, които, като народни учреждения, особено Земледѣлската банка, сж подпомагали държавата въ трудни минути. Земледѣлската банка е кредиторъ на държавата, която ѝ дължи големи суми. Ако държавата бѣше въ положението да изплати този си дългъ, азъ ви уверявамъ, че много други въпроси можаха по-другояче да се разрешатъ.

Държавата, по своето предназначение трябва да бди, да охранява интересите на целокупния народъ. Особено една демократична държава трябва въ тежки минути да подпомогне своя народъ. Бидейки въ днешното положение, тя, обаче, не е въ състояние да разрешава проблемите тъй радикално, както всѣки единъ желае. Г-да! Азъ мисля, че констатацията, която правя въ това отношение, нѣма да се оспорятъ отъ васъ, народните представители, които живеете въ нашия действителенъ животъ, които имате дълга и отговорността да го познавате.

Повече по този въпросъ нѣма да говоря.

Такова е, следователно, положението. Тукъ, отъ трибуната, уважаемите оратори ни изложиха начините, по които може да се разреши проблемата за задълженията. Има учени хора, които познаватъ въпросите. Цитираха се тукъ различни мнения на икономисти въ чужбина, цитираха се начини, по които други държави сж разрешили тази проблема. И по този въпросъ, г-да, да сме наясно. Че има икономисти, които днес мислятъ и казватъ какъ може да се намѣри цѣръ на свѣтовната разруха — има ги; те сж десетки, стотици. И всрѣдъ тяхъ, обаче, ще намѣрите разномислия и разногласия, може би по-големи, отколкото въ нашите срѣди. Има хора съ радикални похвати, има хора, които мислятъ, че свѣтъ ще трябва да се преобрази по другъ начинъ. Говори се тукъ за уважаемия г. Делези, когото азъ лично познавамъ — единъ авторитетъ, единъ ученъ, цитиранъ навредъ — който съ две свои съчинения дири начинъ, по който ще се спаси свѣтъ. Но, г-да, Делези своя планъ — като изхожда отъ съотношението на цената на парите спрямо стоки — не го прави нито за Франция, нито за България. Той строи плана на свѣта, защото знае каква е зависимостта въ стопанските отношения между народите, за да може да блъгува, че всѣка държава може да приложи самостоятелно своя планъ. И ако тези икономисти, които мислятъ върху свѣтовните стопански въпроси, биха убедили поли-

тицитѣ да разрешатъ първия въпросъ, да уредятъ стопанскитѣ отношения между държавитѣ на друга база, на базата на свободата, на естествената размѣна на артикулитѣ, нѣмаше, г-да, да дойдемъ до положението да си блъскатъ всички държави главата въ въпроса за задълженията. Но, както виждате, икономиститѣ говорятъ, а политичитѣ не искатъ да ги чуятъ. Едно е икономистътъ, който мисли и дири начини in abstracto, а друго е политикътъ, който, съобразно съ вътрешнитѣ и външни условия на своята държава, въ зависимостъ отъ взаимодействия между различнитѣ фактори, ще трѣбва да разрешава единъ въпросъ за момента. Ето защо менъ никакъ не ме учудватъ мненията на много икономисти, каквито ги има навредѣ. Азъ искамъ да зная, дали политичитѣ навредѣ могатъ да се съобразятъ съ тѣхъ или прѣчки отъ различно естество не имъ позволяватъ да направятъ това. Защо по-голѣми държави не направиха нѣкои отъ експериментитѣ, които имъ препоръчватъ икономиститѣ? Азъ зная, че въ Америка, при грандиозната реформа, която предприе Рузвелтъ, 53 икономисти се събраха да протестирайтъ и да му кажатъ, че неговата реформа води страната къмъ гибелъ. Той, обаче, си върви изъ пѣтя. Какви резултати ще даде този голѣмъ експериментъ, то е друга работа; всички икономисти и политици чакатъ да ги видятъ, макаръ че има признаци доста сериозни, че Рузвелтъ ще удари малко въ стената.

Но да погледнемъ тѣзи въпроси отъ друго гледище. Богати държави, като Америка, Германия и нѣкои други, могатъ да правятъ експерименти, както единъ отъ уважаемитѣ оратори каза много право. Рузвелтъ може да прави експерименти, когато държи каситѣ пълни съ злато и може да купува отъ всички чужди пазари злато, за да се запаси. Правиха тамъ експерименти, паднаха 4—5.000 банки, падатъ всѣки денъ. Държавата е силна, може да прави експерименти. Може да прави експерименти една Германия, сѣщо силна държава, следъ всички бедствия, които прекара, защото е държава, която може да устои съ своята обществена дисциплина и съ своята материална мощъ. Но не може, г-да, малката България да върви по пѣтя на голѣмитѣ държави и да прави експерименти. Нѣма по-опасенъ пѣтъ отъ този. (Глъчка всрѣдъ сговориститѣ)

Р. Маджаровъ (д. сг): Г. председателю! Тукъ нѣма мѣсто за насъ. Моля, гарантирайте мѣстата на опозицията. Да станатъ нѣкои господа отъ мнозинството, които сѣ седнали тукъ. (Сочи банкитѣ на сговориститѣ)

Председателтъ: Моля, бждете спокойни!

Р. Маджаровъ (д. сг): Да си седнатъ на мѣстата! (Сочи народнитѣ представители К. Кирковъ и З. Димитровъ, отъ демократическата парламентарна група, седнали всрѣдъ сговориститѣ)

М. Бечевъ (д): Така ли ще се проявишъ?

Председателтъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Бояджиевъ: Срамота е!

Р. Маджаровъ (д. сг): Смѣйте се, смѣйте се!

Председателтъ: Азъ моля г. г. народнитѣ представители, за да се улесни провѣрката при гласуването, да седнатъ тамъ, кждето обикновено седятъ като групи. Повече отъ това азъ не мога да направя. (Оживление. Народнитѣ представители К. Кирковъ и З. Димитровъ ставатъ и си отиватъ на мѣстата, всрѣдъ мнозинството) (Звъни) Моля, тишина, г-да. — Азъ, обаче, ползвайки се отъ бележката на народния представителъ г. Рашко Маджаровъ, трѣбва и нему и на всички да заявя, че председателството ще направи всичко, за да обяви онзи резултатъ при гласуването, който отговаря на волята на Събранието.

П. Стайновъ (д. сг): Не се съмняваме.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Следователно, г. г. народни представители, мненията на ученитъ хѣра, на икономиститѣ, относително начинитѣ, по които може да се разреши кризата въ свѣта, е едно, а длъжностъ на политика, на държавника и на народното представителство, — което представява интереситѣ на своя народъ и на своята държава, е да разискватъ и разрешаватъ въпроситѣ така, както тѣ ги схващатъ, при обстоятелствата, при

които живѣятъ. Г. г. народни представители! Въ дебатитѣ по законопроекта се изнесоха принципиални схващания, противни на неговитѣ основни начала, въ две посоки. Едното схващане, единиятъ принципъ е за девалоризация, съ всичкитѣ нейни логически изводи — единъ принципъ, който, ако се възприеме, действително този законопроектъ въ принципитѣ си трѣбва да падне. Едно тѣй радикално разрешение на въпроса, както нѣкои господа препоръчваха отъ трибуната — да се съпостави днешната стойностъ на златото спрямо стойността на стокитѣ и да се опредѣлятъ отношенията на тази база — това вече е свършено другъ принципъ. Всѣко едно отклонение, което се прави, и се бърка въ принципитѣ, легнали въ законопроекта, води къмъ една смѣсница. Защото ако се възприеме принципътъ да се намалятъ днесъ задълженията, съобразно днешното състояние на нѣщата, съ известенъ процентъ, това намаление не може да засегне само влоговетѣ на спестителитѣ, а трѣбва да засегне всички богатства, всички имоти. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Съгласни сме.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Азъ не разбирамъ какъ би могълъ човѣкъ, въ името на обществена справедливостъ, да иска днесъ да разрешава въпроса за задълженията по този начинъ: за да облагодетелствува длъжника, да удари кредитора, случайниятъ кредиторъ — и земледѣлецъ, и търговецъ, и чиновникъ, и слугиня — оня, който е спестилъ отъ своя залъкъ, да му намали влога.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Слугинитѣ имали пари въ банкитѣ! Срамота е да говорите така! Тѣ за дрехи пари не могатъ да си спечелатъ.

Председателтъ: (Звъни) Моля, тишина! Ще взема мѣрки спрямо Васъ, г. Ризовъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Защо, г. г. народни представители, отъ гледището на нравственостъ, на обществена справедливостъ, онзи, който има автомобилъ за 200.000 л. да се разхожда по улицитѣ и да не понесе никакви жертви при уреждане на въпроса за задълженията? Защо онзи, който има днесъ 1-2-3 милиона лева капиталъ, вложенъ въ постройка, въ сграда, да не бѣде засегнатъ при уреждане на този въпросъ? Защо ще трѣбва да се удари само оня, който — както казваше единъ отъ уважаемитѣ представители тукъ — вѣренъ на старата традиция, честенъ и порядъченъ човѣкъ, е отдѣлялъ бѣли пари за черни дни, а да фаворизираме оня, който е пласиралъ паритѣ си въ свършено излишни или, ако не излишни, разкошни предприятия, или пъкъ въ чужбина? Виждате, този принципъ има своитѣ логически последици. Той е една, ако искате, революция.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): По-добре революция въ стопанския животъ, отколкото политическа революция, която може да счупи главата на цѣлия народъ.

Отъ демократитѣ: А-а-а!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Знамъ, че вие нѣма да се съгласите.

Председателтъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля, недейте пакърнява принципитѣ на г. д-ръ Димитровъ. Нека си живѣе съ тѣхъ. Обаче, г. Димитровъ, знайте едно — че българскиятъ държавникъ и политикъ въ днешно време не може да прави експерименти.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Това експериментъ ли е?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Днешното време е време болно. Всичкитѣ въпроси, които има днесъ да разрешаваме, ги разрешаваме само на плоскостта на бедността на българския народъ. Азъ изхождамъ отъ положението, което, убеденъ съмъ, всѣки ще признае: че днесъ България е бедна страна, че всички сме бедни. А когато болниятъ има температура 41 градусъ, Вие, г. докторе, най-добре знаете, че операция не се прави.

А. Кантарджиевъ (д): Нищо не знае той.

Н. Захариевъ (з): Да умира! Да умира! (Глъчка)

Министър-председател Н. Мушанов: Въпросът, следователно, при туй положение, въ което се намираме — на взаимозависимост от всички... (Шумъ) — Г. председателю! Ще моля или да ми гарантирате спокойствие, или да вземете мърки. Азъ не прекъсвахъ никого.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Вие мене постоянно ме прекъсвахте. Азъ сега не Ви прекъсвамъ, а само Ви отговарямъ. А ако искате да ме изключите, г. председателю, можете.

Председателъ: Г-да! Заявявамъ Ви, че ще взема мърки, каквито правилникътъ ми позволява. Толкова повече, че всички оратори внимателно бѣха изслушвани при дебатитъ. Недейте създава лошъ прецедентъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Най-после азъ не съмъ длъженъ да слушамъ чуждитъ мнения, мненията на други господа. Има такива; нека, когато имъ се представи случай, правятъ експерименти. Азъ, за честта на управлението, което председателствувамъ, не мога да хвърля страната въ катастрофа. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Тя е хвърлена, г. министре.

Председателъ: (Звъни) Г. Аврамовъ!

Министър-председател Н. Мушановъ: Който ще дойде следъ мене, нека да я хвърли — той ще си понесе отговорността. Азъ съмъ политикъ, който при днешнитъ моменти, при днешнитъ обстоятелства работя и обсъждамъ въпроситъ.

Н. Захариевъ (з): Страната е въ катастрофа. (Сочи изрѣзка отъ вестникъ) Ето — по 80 л. декарь се продава.

И. Василевъ (з): Не е вѣрно.

Н. Захариевъ (з): Не е ли катастрофа това?

Председателъ: (Звъни) Г. Захариевъ! Вие си казахте думата.

Н. Захариевъ (з): Ето — 80 л. декарь чие се продава.

Председателъ: (Звъни)

Н. Захариевъ (з): И 100 л. декарь американско лозе. (Възражения отъ мнозинството)

Председателъ: Г-да! Като почне нѣкой отукъ (Сочи дѣйствицата), ще му отговорятъ оттамъ. (Сочи дѣйствицата) Недейте така. Азъ правя апелъ къмъ васъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Има други, които сѣ още по-смѣли, които смѣтатъ, че самата основа на сегашния стопански строй е погрѣшна и искатъ още по-радикално да разрешаватъ въпроситъ. Азъ не поддържамъ тая теория, нито я възприемамъ, нито мисля, че българскиятъ народъ може да я възприеме. Може да има отдѣлни хора и течения, които искатъ това, но азъ тѣ не представлявамъ. Азъ представлявамъ българския народъ съ тия партии (Сочи групитъ на Народния блокъ) и съ този Парламентъ. Азъ стоя на принципа на собствеността. Азъ оттамъ изхождамъ, когато правя реформи. Може да споримъ за целесъобразностъ, за полезностъ или нецелесъобразностъ, но на тая база. Следователно, и по този въпросъ нѣма какво да споримъ.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): Тукъ нѣма хора, които да отричатъ собствеността.

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ казвамъ, че има такива течения, които сѣ за едно радикално разрешение на въпроса, но азъ ги елиминирамъ, азъ ги отстранявамъ. Не въ тия рамки и граници искамъ да обсъждаме законопроекта, който ви се предлага. И затуй правя всички тия уговорки и въвеждения, за да сме наясно по въпроса за облекченията, които трѣбва да дадемъ на длъжницитъ.

Длъжникътъ. — Вѣрно е, че положението му е лошо, че е окаяно. Вѣрни сѣ даннитъ, които г. г. ораторитъ изнасятъ отъ трибуната, за да покажатъ колко е паднала стойността на имотитъ, колко е низкъ приходътъ на селянина, колко е тежко положението на еснафа, колко е тежко положението на всички. Но моята база е, че нашата

държава се намира въ беднотия, и, следователно, не могатъ да се правятъ експерименти или да се прокаратъ тия смѣли реформи, за които ви се говори. Ние сме днесъ въ една фаза, когато трѣбва да спремъ разложението, да подпомогнемъ общо на всички елементи, които създаватъ богатствата на тая страна, и да създадемъ довѣрие и единъ новъ тласкъ въ живота. Тсва е обектътъ на този законопроектъ.

Нѣма защо да се връщамъ и да ви казвамъ, че тоя законопроектъ, въ рамкитъ, въ които е поставенъ, нѣма да разреши общо кризата. Кризата ще продължава. Каквито и усилия да правимъ всички ние, нѣма да дойдемъ до оный край, до който желаемъ, ако свѣтътъ въобще не положи усилия да бѣде тя разрешена, ако не се подобратъ условията на свѣтовния стопански обмѣнъ.

Отправиха се критики по отношение дейността на правителството и се каза, че то не е направило нищо за разрешаване на кризата у насъ. Г-да! Ние сме съ съзнанието, че винаги сме били отзивчиви къмъ нуждитъ, че сме отговаряли на тѣзи нужди. Не сме могли да разрешимъ всички въпроси. Да, но нѣма и да се намѣри такъвъ герой тукъ, който да е въ състояние да разреши стопанската криза въ нейната пълнота така, както нѣкой мислятъ, че може да се разреши. Нѣма такъвъ герой. Ще се сѣдимъ относително едни други. Полезно е да се сѣдимъ и критикуваме. То дава тласкъ къмъ повече загриженостъ за разрешаването на въпроситъ, за да подпомагаме, да облекчаваме, да тикаме постоянно по единъ миренъ и еволюционенъ пътъ страната къмъ постоянно подобрене. Това е нашето убеждение. Това цели и законопроектътъ. На ония, които мислятъ, че могатъ радикално да разрешаватъ въпроситъ, азъ разбирамъ, че принципитъ на нашия законопроектъ нѣма да имъ харесатъ.

Г. г. народни представители! Азъ ще се спра пакъ само на по-главнитъ, на принципиалнитъ положения на законопроекта.

Облекченията, както г. министърътъ на правосѣдието по-подробно обясни, се състоятъ: въ разсрочки отъ 10—15 години, въ намаление лихвата на 6%, въ мораториумъ, който може да се даде до две години, и въ намаление на дълга — съгласно буква г на чл. 8 — въ размѣра на прѣкомѣрнитъ лихви.

Г. г. народни представители! Кое облекчение е по-полезно и по-целесъобразно, дали намалението на задължението изведнѣжъ съ една сума, или разсрочването му при малки лихви? По този въпросъ може да се спори.

Н. Захариевъ (з): Нѣма споръ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Има, г. Захариевъ.

Н. Захариевъ (з): Нѣма, нѣма.

Министър-председател Н. Мушановъ: Който казва, че не може да има споръ, той не знае всички възможности и възражения, които могатъ да се направятъ. Споръ може да има.

Принципътъ за разсрочка на задълженията съ малки лихви — обръщамъ се къмъ васъ, г-да, отъ Народния блокъ — бѣше обявенъ въ навечерието на 21 юний 1931 г. въ манифеста, съ който ние излъзохме предъ българския народъ. Ние тогава още казахме, че ще искаме дълга разсрочка на задълженията съ малки лихви.

Н. Захариевъ (з): Но трѣбваше да го направимъ още на 1931 г.

Т. Бошнаковъ (з): Ти защо мълча досега?

Председателъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Когато ще говоримъ за отговорности предъ народа, азъ съмъ готовъ да излъза съ онова, въ името на което ние се борихме и искаме народного довѣрие. Ние и тогава смѣтахме, че разсрочката сама по себе си, при стопанскитъ условия на нашия народъ, е по-голѣмо облекчение, отколкото намалението на задължението на оня, който не е въ положение да го плати. Азъ имамъ аргументи за това, г-да, и отъ другитъ закони за облекчение, които гласувахме и последицитъ на които знаемъ. Често пѣти ние приказваме много, но най-подиръ резултатитъ, които имаме отъ приложението на известни закони, трѣбва да ни поучатъ. Вие знаете каква атака се отправяше срещу насъ, че тия два закона не дали очакванитъ резултати, не подобрили положението, а, напротивъ, влошили го. Г-да! Резултатитъ сѣ следнитъ. „Въ

единъ срокъ отъ 6 месеца сж били подадени 33.929 молби за облекчение по двата закона, които ние гласувахме.

Председателътъ: (Къмъ В. Молловъ, който отива на мѣстото си откъмъ заднитъ банки на мнозинството) Г. Молловъ! Заемете си мѣстото, защото Рашко Маджаровъ протестира. (Ражкоплѣскания и смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Р. Маджаровъ (д. сг): Г. председателю! Вие недейте се подиграва. (Къмъ мнозинството) Късно е. (Глъчка) Това е недостойно за председателството. (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да. Продължете, г. министър-председателю.

Министър-председател Н. Мушановъ: Отсрочки на земледѣлци-стопани сж дадени срѣдно при 40% намаление на задълженията, и сумата по 22-тѣ хиляди заявления, разгледани въ сѣдилищата съгласно закона за закрила на земледѣлца-стопанинъ, възлиза на 1 милиардъ 200 милиона лева, отъ които само 240 милиона лева сж задължения къмъ Българската земледѣлска банка, а 900 милиона лева къмъ частни банки и частни лица кредитори. Какво показва това?

Н. Захариевъ (з): Показва, че не сте наедно съ г. Гичевъ. (Къмъ министъръ Д. Гичевъ) Вие се хвалите съ Вашия законъ, ама виждате го какъвъ е. (Възражения отъ мнозинството)

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ оставямъ настрана числото на длъжниците, които сж се възползували отъ другия законъ, за облекчение на длъжниците, което е надъ 12.000 души; оставямъ го настрана, защото нѣмамъ точнитъ резултати за сумитъ. Но тъй като градските задължения сж на по-голѣми суми, отколкото селскитъ, сигурно по тѣхъ ще имаме нѣколко стотици милиона лева. Тѣй шото уреденитъ къмъ частни лица-кредитори задължения сж най-малко 1 милиардъ и половина. А частнитъ задължения — задълженията къмъ частнитъ банки и частнитъ лица-кредитори — по преценкитъ, които се даватъ у насъ, не сж повече отъ 3—4 милиарда лева. Значи, ако не половината, повече отъ $\frac{1}{2}$ отъ длъжницитъ, които искаха облекчения по двата прѣжни закони, получиха намаление на задълженията си съ 40%. Вѣрно е, че тия закони нанесоха малко вреда на кредита въ тоя смисълъ, че тѣ не постановяваха нищо относно кредитора, въ вреда на който се правѣха облекченията. Тѣ паднаха само на неговъ грѣбъ. И това е, може би, тѣхниятъ недостатъкъ. Но за 1 милиардъ и половина лева задължения голѣмъ брой длъжници си разрешиха въпроса. Нѣма защо да си затваряме очитъ и да смѣтаме, че това е било една реформа, която не дава резултати за длъжника. Тѣй че въпросътъ получи своето разрешение навремето.

Тия закони какво дадоха още като резултатъ? Може би не всички, които получиха разсрочки, сж хора, които сж въ положение да платятъ макаръ и намаленъ дългъ. Азъ имамъ отъ много мѣста заявления отъ хора, които се ползуваха отъ тия закони и които сега искатъ да се ползватъ отъ новия законъ; тѣ повече искатъ да имъ се даде разсрочка, отколкото намаление на дълга.

П. Попивановъ (з): Бай Стойне Ризовъ е сжщиятъ.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Недейте плака за моитъ интереси. Гледайте интереситъ на народа.

Т. Бошнаковъ (з): Отъ 250 хиляди лева дългъ, на Стойне Ризовъ се простиха 150.000 л. И още не си доволень! Не те е срамъ!

П. Попивановъ (з): Не е ли истина, че получи 50% намаление?

С. Ризовъ (з. Ст. В): Не е истина. Азъ не съмъ като тебе — баща ти да ти направи къща.

Министър-председател Н. Мушановъ: Моето чувство е, че е по-поносимо въ днешния преходенъ периодъ за нашето земледѣлско стопанство да дадемъ разсрочка на задълженията му при малка лихва, отколкото процентно намаление на дълга, платимъ въ кѣси срокове. И колкото съмъ срѣщалъ земледѣлци съ здравъ смисълъ, всички приематъ първото като по-подходящо за тѣхъ

при сегашнитъ условия на живота, отколкото второто. Ние предвиждаме облекчение на задължения отъ 3 хиляди до 500 хиляди лева. Ами, г-да, какво значи това — да се дава двегодишна отсрочка? Не искамъ да ви чета статистики, но голѣмата маса на задълженията къмъ Земледѣлската банка сж до 5.000, до 10.000, до 15.000 л. Дветъ трети отъ тия задължения сж до 5 хиляди лева. При отсрочка отъ 2 години, която имъ се дава, и при 6% лихва, това значи да плащатъ две години по 300 л. годишно. А отсрочката не е две години, а е повече, защото вие трѣбва да имате предъ видъ и срока, който тече до влизането на закона въ сила, както и постановлението, че до уреждане на отношенията срокътъ не тече, дългътъ не се плаща

Министъръ Й. Качаковъ: И две шестмесечия дава погасителната каса.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не ща да говоря за погасителната каса, която е само за частнитъ задължения, кѣдето комисията сжщо така има право да отсрочи плащането съ две шестмесечия. Защо само приказваме? Трѣбва да се разбере това първо облекчение, което се дава.

Г-да! За кредитора въпросътъ се разрешава при тѣхъ трудни условия. За длъжника — всѣко едно подобрене на длъжника остава си за него. Кредиторътъ оттамъ нататъкъ не може да ревизира въ нищо положението на длъжника. Азъ желая забогатяването, азъ не съмъ приятелъ на сиромашията.

Н. Захариевъ (з): Ха така кажи.

М. Бечевъ (д): (Къмъ Н. Захариевъ) Че какво разбирашъ отъ това, бе?

Министър-председател Н. Мушановъ: Ако се боримъ, ние се боримъ съ сиромашията. Азъ бихъ желалъ всѣки единъ да се замогне, и нека най-подиръ длъжникътъ, който е билъ обремененъ, да получи ползата за себе си отсега нататъкъ, като забогатѣе. Но не трѣбва да си затваряме очитъ — да не виждаме действително облекченията, които се правятъ. И азъ съмъ убеденъ въ здравия смисълъ на българина. Той по-добре може да чувствува облагитъ, които му се даватъ, отколкото да остави съвѣстта му да се заразява отъ отровата на демагогията, която всѣки день се шири.

Г. г. народни представители! Иде въпросътъ, който се разрешава съ буква „г“ на чл. 8.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Тамъ е демагогията.

Министър-председател Н. Мушановъ: Съ нея се дава право да може да се намалява дългътъ въ размѣръ на прѣкомѣрнитъ лихви. По тоя въпросъ може да се говори, може да се опредѣли, напр., отъ кой периодъ въ миналото и до какъвъ минимумъ лихва може да се отиде. Тукъ, по чл. 8, действително има известни въпроси, които трѣбва да се уредятъ, както е въпросътъ за отсрочката по буква в, кѣдето е казано „до 2 години“. Тукъ може да станатъ поправки, защото въ съответния членъ за изплащане на облигациитъ изрично е казано, че въ началнитъ две години се плаща само лихвата, което бѣше въ хармония съ разпоредбата на буква в отъ чл. 8.

По тия въпроси, следователно, може да се говори, за да догонимъ целта. Защото, кой отъ насъ тукъ ще поддържа, че ние трѣбва да фаворизираме оня лихваръ, който постоянно — постоянно, съ голѣми лихви, е увеличавалъ задължението на бедняка-длъжникъ и го е съсипалъ окончателно? Може ли да се намѣри въ страната нѣкой, който да поддържа това? Нима не сме и ние въ състояние да си кажемъ думата по тия въпроси и да бждемъ и ние, колкото васъ, г-да, предани къмъ дълото на българския народъ, да се стремимъ и ние съ преданостъ да подобримъ едно лошо положение? Кой ще го подобрява, г-да? И въ срѣдата на оппозицията, убеденъ съмъ, сжщо има хора, които действително смѣтатъ, че нѣкои отъ положенията на законопроекта сж много намѣсто. Най-подиръ, всички сме български, за да можемъ да разберемъ какво може да се направи при сегашнитъ условия и какво да не се прави.

Тѣй че азъ имамъ куража, г-да, да поддържамъ, че облекченията, които се правятъ съ законопроекта, сж съществени. И помнете ми думата — ако е сждено тоя законъ да се приложи — нѣма да се минатъ две години и ние ще имаме по единъ миренъ начинъ, безъ да се увреди и на кредита и на спестовността, резултатитъ.

които всички желаемъ. Въпросътъ е на тактъ и на пѣтя, по който ще трѣбва да се върви. Азъ съмъ убеденъ, че комисиятъ, които се назначаватъ за разрешението на въпроситѣ по уреждане на задълженията, най-напредъ иматъ помирителна мисия, и че когато повикатъ кредитора и длъжника, най-напредъ ще се опитатъ да ги спогодятъ. Убеденъ съмъ, че единъ голѣмъ процентъ отъ тѣхъ ще се спогодятъ преди комисиятъ да се произнесатъ, защото, когато комисията опредѣли сроковетъ за изплащане на дълга съ малката лихва, всѣки единъ кредиторъ ще има интересъ да сключи спогодба съ длъжника за много по-малка сума, тъй като, смѣтнато за 10 години, при тая малка лихва, фактически намалението на дълга е 30% — азъ съмъ правилъ изчисления съ математици — следователно, всѣки единъ кредиторъ ще се съгласи, вмѣсто да му се изплаща дългътъ на разсрочки въ 10 години, да получи паригъ си съ намаление, но въ по-късенъ срокъ или наведнѣжъ, ако длъжникътъ може да ги плати. До това ще се дойде по едно съгласие, по единъ миренъ пѣтъ, безъ да се създаватъ бури и смутъ въ страната съ различни други мѣрки, които могатъ да иматъ злостъпни послѣдци за страната при по-ложението, въ което тя се намира. (Рѣкопѣтсканята отъ демократитѣ)

Н. Захариевъ (з): Слабо се чуватъ рѣкопѣтсканята!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Едно време, когато държахъ отъ тукъ (Сочи трибуната) първата си рѣчь, преди 30 години, по закона за челяднитѣ имоти, като младъ човѣкъ, бѣхъ си научилъ урока. Слѣзохъ отъ трибуната, но, за нещастие, не чухъ нито едно рѣкопѣтскане. Старииятъ държавникъ дѣдо Петко Каравеловъ ми каза: „Бѣди спокоенъ, най-добритѣ рѣчи най-малко се аплодиратъ“. (Смѣхъ) Запомни го това, г. Захариевъ.

Н. Захариевъ (з): Май сега не е така!

Председателътъ: (Звѣни)

Т. Бошнаковъ (з): Нека се надѣва бай Колю, че подирѣ малко може да хване риба въ мѣтна вода!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Повдигна се въпросътъ за облигациитѣ. Вие знаете, че ние учредяваме сега амортизационна каса, която ще издава облигации на кредитора, щомъ комисията се произнесе за разсрочкитѣ на дълга, който има длъжникътъ. Каква целъ се гони съ амортизационната каса? Първоначалниятъ проектъ обгръщаше задълженията до 1 милионъ лева — не се интересуваше за по-голѣми задължения — като за всички дългове, и къмъ Земледѣлската, и къмъ популярнитѣ банки, и къмъ частнитѣ банки и лица предвиждаше да се издаватъ облигации. Обаче предъ видъ на това, че облигациитѣ биха надминали 4 милиарда лева — колкото смѣтахме, че ще бѣде конверсната маса — и съ огледъ на особеното положение на тия две кредитни учреждения, Земледѣлската и Кооперативната банки, както и на популярнитѣ банки и на земледѣлскитѣ кредитни кооперации, които познаватъ най-добре длъжницитѣ си, смѣтна се, че е по-добре за тѣхъ да не се издаватъ облигации, а да имъ се даде право да могатъ сами, въз основа на нормитѣ, които сѣ приети въ закона, да направятъ разсрочкитѣ и по този начинъ, следейки и знаейки длъжницитѣ си, да могатъ по-справедливо да уредятъ въпроса. (Оживенъ разговоръ между народнитѣ представители П. Мърмевъ и В. Коевски)

Нѣкой отъ мнозинството: Г. Коевски е трѣгналъ по агитация! (Оживление)

Председателътъ: (Звѣни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Заради туй намѣри се за по-целесъобразно да се отдѣлятъ задълженията къмъ тѣзи обществени и кооперативни кредитни учреждения, за да си уредятъ сами смѣткитѣ съ своитѣ длъжници. А къмъ тѣхъ задълженията, както знаете, възлизатъ на повече отъ 5—6 милиарда лева. Само за другитѣ длъжници, които задължения сѣ къмъ частнитѣ банки и лица, ще се издаватъ облигации, и амортизационната каса ще замѣсти кредитора. Уредено веднѣжъ положението на длъжника спрямо касата, кредиторътъ си получава облигациитѣ. Защо се прави това? Г-да! Днесъ въ частнитѣ банки, и всички банки въобще, има замръзналъ, неподвиженъ портфейлъ. Целта на издаванетоъ на облигациитѣ е, когато тѣ

се дадатъ на кредитора, да се направи подвиженъ оня портфейлъ, който е замръзналъ. Съ туй мотивираме ние отегчението, което се прави на кредитора, който ще получи на облигацията си само 5% лихва и изплащането ѝ въ 20-годишенъ срокъ. Ако сте слушали внимателно, ораторитѣ отъ трибуната изказаха две гледища: докато едното — на г. Думановъ — съжаляваше кредитора другото — на г. Лулчевъ — смѣташе, че се облагодетелствува кредиторътъ. Направи се това, защото се смѣташе, че длъжникътъ ще получи облекчения, като ще плати на кредитора съ тия облигации. А тия облигации ще послужатъ на кредитора, за да стане неговиятъ портфейлъ подвиженъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Въ законопроекта е казано, че погасителната каса може да изкупува облигациитѣ подъ номиналната имъ стойностъ. Това е обиръ на кредиторитѣ за смѣтка на длъжницитѣ. Тази е мисълта на г. Думановъ.

И. Драгойски (д): Въ комисията ще кажете мнението си.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ законопроекта е предвидено, че всѣки длъжникъ може да изплати съ облигации къмъ погасителната каса всичко, каквото има да дължи.

Повдигна се тукъ въпросъ, защо да не се направи така, че ако длъжникътъ може да плати една частъ отъ дълга си, да я плати. Това е единъ въпросъ, който може да се обсъди и по който може да се възприеме нѣкое предложение. Това не е въпросъ на принципъ. Ще се чуятъ мненията и което е по-целесъобразно и по-полезно, ще го приемемъ. Ние имаме разумъ, може да се помисли и да се нареди нѣщо.

Защо отдѣляме Земледѣлската банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации и контролиранитѣ отъ Кооперативната банка популярни банки отъ общитѣ положения на закона? Казахъ ви защо — защото убеждението е, че отношенията на кредитора спрямо длъжника въ тия учреждения сѣ отъ друго естество, отколкото отношенията на частенъ кредиторъ спрямо длъжникъ. Затова се направи това подраздѣление. По едно време се мислѣше, че ако се дадатъ облигации и на тия две кредитни учреждения, Земледѣлската и Кооперативната банки, би било добре за замръзналия имъ портфейлъ, защото ще си послужатъ съ такива облигации, за да може да се взема кредитъ отъ тѣхъ. Опасността е, че при 4 милиарда лева облигациитѣхната стойностъ ще падне.

Третото условие е, че всѣка банка може да предвиди въ баланса си пълната стойностъ на облигацията — 100 л. Най-важниятъ въпросъ за банцитѣ е: при намалението на лихвата на 6% какъ ще си покажатъ тѣ баланситѣ, когато лихвата на всичкитѣ задължения, която досега е била 12, 10, 9, 8%, ще трѣбва да се смѣква въ бѣдеще? Това е единъ технически въпросъ, по който нѣма да приказвамъ, но по който ще се разбере цѣлата опасностъ, когато законопроектътъ отиде въ комисията.

Тия бѣха мотивитѣ, които ни накараха да прибѣгнемъ къмъ тази формула.

Г. г. народни представители! Тукъ се критикува много процедурата и се казва, че е сложна и обременителна. Никой не е смѣталъ, когато е правилъ законопроекта, да създава обременителна и сложна процедура. Ако процедурата е сложна, то е, защото трѣбваше да се взематъ всички мѣрки и гаранции спрямо длъжника, който трѣбваше да плаща на амортизационната каса, която отъ своя страна плаща облигациитѣ на кредитора. Тая процедура може да се опрости. Колкото можемъ да направимъ въ това отношение, ще го направимъ, и който може да допринесе за опростяването ѝ, нека направи това, защото ние отъ амбиция не искаме да правимъ сложна процедура. Напр., удостоверенията може да се премахнатъ. Въ първитѣ два облекчителни закона ние бѣхме предвидили да се представятъ само две-три удостоверения. Но непременно ще трѣбва да се мисли върху вписването при нотариуса. Сега се предвижда да се направятъ три екземпляра. Може чисто и просто да се каже, че отъ деня на подаванетоъ на заявлението имотътъ става неотчуждаемъ. Защото следъ като се подаде заявлението, може нѣкой злосторникъ длъжникъ да прехвърли всичкия си имотъ. Какво ще направи тогава кредиторътъ, ако въ този периодъ, напр., докато се разреши въпросътъ, длъжникътъ е прехвърлил имота си на друго лице? Трѣбва да се знае, че длъжникътъ въ това време не може да отчужди имотитѣ си. Това е и целта на вписването. Може да се смѣтне, че отъ деня на подаване на заявлението е станало вписването. Ето едно опростяване на формитѣ. Въ туй отношение, казвамъ, може да се направи всичко, за да се опрости про-

цедурата. Няма кой да прави за това въпрос, защото това не може да бъде въпрос на принцип. Това е едно уреждане на начина, който да даде единъ целесъобразенъ резултатъ.

Вториятъ важенъ въпросъ е относно състава на комисиитъ. Съставътъ на комисиитъ смѣтаме, че ще бъде най-добре да бъде смѣсенъ: съдийски елементъ и познавачи на длъжниците. Тъй като има дългове къмъ Земледѣлската банка, къмъ популярнитъ и други банки, смѣтнахме, че агентитъ на Земледѣлската банка, както и агентитъ на Народната банка, които най-добре познаватъ положението на длъжниците въ околнѣта, ще сж въ състояние да освѣтляватъ съдията и по този начинъ най-правилно да се разрешаватъ въпроситъ.

Нѣкои тукъ се изказаха въ смисълъ, че дѣлата трѣбва да отидатъ въ съдилищата. Г-да! Моето мнение е, че съдилищата по-бавно работятъ и съдията не е въ състояние да прецени тия въпроси, както агентътъ на Земледѣлската или Народната банки. Но можемъ да намѣримъ срѣдства: агентитъ да ги оставимъ само като съветници, . . .

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Като технически лица.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: . . . а съдията да решава. Въобще намирането начинъ за опростяване на процедурата не е въпросъ на принципъ.

Повдигатъ се също така и други въпроси — напр., дали нѣма опасностъ, като оставяме популярнитъ банки и Земледѣлската банка сами да решаватъ съдбата на длъжниците? И по това се е мислило. Но, г-да, ние казваме, че молбитъ за ползуване отъ този законъ ще се разглеждатъ по реда, предвиденъ въ правилници. Азъ не зная дали знаете вие правилника на Кооперативната банка, по който ще се разглеждатъ тия молби. Ще видите, че тамъ има комисиия отъ четири души безпристрастни хора, заедно съ представителъ на съсловieto. По този начинъ, ми се чини, се дава по-голяма гаранция за безпристрастностъ и редовностъ. Вие ще се произнесете дали тая комисиия не е по-добра, отколкото оная, която предвиждаме въ законопроекта, и: ако намѣрите, че тая последната не може да даде гаранция, ще намѣримъ начинъ да уредимъ въпроса.

Но това не сж въпроси на принципъ. Касае се за намиране начинъ, чрезъ който можемъ да постигнемъ една целъ. Нека да се стремимъ всички, съ ума на всички да намѣримъ най-добрия начинъ. Кой може да постави тия въпроси, ръководенъ отъ амбиция? Всички ще се стремимъ, както сме се и стремили нѣколко пѣти, да намѣримъ ония положения, съ които сме убедени, че по единъ или другъ начинъ ще достигнемъ по-лесно целта.

Тъй че азъ смѣтамъ, че отъ това не може да се прави възражение противъ законопроекта по принципъ, толкова повече, че има възможностъ тия подробности да се уредятъ.

Има трети единъ въпросъ, който тоя законопроектъ повдига и по който се дава едно тълкуване тукъ — въпросътъ за отношението на този законъ спрямо другитъ, вѣзли вече въ сила закони за покровителство на длъжниците, които закони иматъ последици. Вѣрно е, че много отъ конкордатитъ не се изпълниха и много отъ длъжниците по тия конкордати не си платиха въ сроковетъ, определени отъ съдилищата, ратитъ и, следователно, тия конкордати би трѣбвало да паднатъ. Ние уредихме това съ закона за продължение до 1 януарий 1934 г. действието на закона за спиране на публичнитъ продажби по изпълнителнитъ дѣла. До 1 януарий 1934 г. всички, които имаха да плащатъ на надежитъ, определени отъ съда, не плащатъ; мораториумътъ се прилага и спрямо тѣхъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Това е ново тълкуване. Нека се знае, защото другояче мислятъ хората.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тълкуването на съдилищата е такова. Азъ го зная. Срокътъ изтича следъ нѣколко дена — на 1 януарий 1934 г.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): То е друго — касае се само за продажбитъ, за описитъ и за въводитъ въ владение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ама, г-да, това сж въпроси на детайлностъ. Искамъ да ви кажа, че тия въпроси не трѣбва да ги засѣгаме, когато говоримъ по принципъ. Говорихъ и съ г. министра на правосѣдието по този въпросъ; съдилищата тълкуватъ така и прилагатъ мораториума и спрямо тѣхъ.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Не е вѣрно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако не е вѣрно, ще го изцѣримъ. Мисълта ми е, че може чисто и просто да продължимъ сроковетъ на тия хора за плащане, за да не имъ паднатъ конкордатитъ. Ако има да се предложи нѣщо полезно и целесъобразно, никой нѣма да бъде противъ. Всѣки ще си каже мнението и ще се нареди. Но не е въпросъ тукъ на принципъ.

Кои други положения имаше, по които може да говори човѣкъ като принципни положения?

Нѣкои отъ лѣвицата: Предпазниятъ конкордатъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За предпазния конкордатъ се направи следното. Въпросътъ за поръчителството — ето единъ въпросъ, г-да, който е много сериозенъ. Нѣма нищо, което повече да похабява кредита ни въ чужбина — нека си го кажемъ право — отколкото това измѣнение отговорността на поръчителя. Азъ съмъ ималъ нещастieto — да не кажа голѣмата мъка — да отстоявамъ по този въпросъ срещу атакитъ, които ни се правѣха, защото, и поради правни и поради други съображения, мъчно може да се поддържа, че състоятелниятъ поръчителъ може да не изпълни поръчителството си при изпадналъ беденъ длъжникъ. Скандалнитъ случаи, да не ги цитирамъ, които имаме въ провинцията — напр., нѣкои милионеръ-поръчителъ не е платилъ, като се възползувалъ отъ закона — създадоха грозно настроение въ маситъ. Азъ разбирамъ, ако и поръчителътъ не е въ положение да плаща. Ама иначе? А бе, г-да, когато бѣхме въ охолни години, нима и тогава стопанскиятъ животъ не изхвърляше хора, нима и тогава нѣмаше хора, които да пропадатъ? Кой отъ васъ, кой българинъ, кое българско семейство не е страдало отъ това — че е плащало за поръчителство на други? Малко ли ги имаме? Азъ познавамъ и тукъ нѣкои г-да, които сж съ разорено състояние, защото сж плащали за поръчителство. Това е съдбата на поръчителя — отговаря солидарно съ длъжника. Но това е единъ принципаленъ въпросъ

Сега положението се измѣни. Банкитъ си намѣриха начинъ. Сега всѣки иска на полицата да пише не поръчителъ, а съдлъжникъ — нѣма вече поръчител, следователно законътъ не се прилага. При джиросването на полицата отъ единъ на другъ, законътъ не се прилага. Но нѣма защо сега формално да доказваме предъ свѣта, че сме отстъпили отъ една норма, която е установена навредъ, съ огледъ на нѣкои подбуждения да оцѣтяваме когото и да е, особено чуждитъ банки тукъ, и по този начинъ постоянно да ни навираватъ въ очитъ, че сме отстъпили отъ единъ елементаренъ принципъ и право. Ще се обмисли въпросътъ и ще се намѣри начинъ. Азъ казвамъ отъ сега мнението си. Смѣтамъ, че това бѣше една грѣшка, която направихме и която трѣбва да се поправи, защото иначе банковъ кредитъ нѣма да имаме.

По кои други въпроси на детайлностъ още да се спирамъ въ връзка съ законопроекта, г-да, за да доказвамъ, че не сж въпроси на принципъ? Нѣма да се спирамъ повече. За мене най-сжществениятъ въпросъ е следниятъ: убедени ли сме ние, че въ времената, въ които живѣемъ, положението е много тежко? Убедени ли сме ние, че трѣбва съ общи усилия да разрешимъ за сегашния моментъ единъ въпросъ — не за да разрешимъ кризата, но за да създадемъ една психология, едно настроение въ страната, да се разбере, че искаме да дадемъ помощъ, каквато сме въ състояние да дадемъ, сега — помощъ, споредъ менъ доста чувствителна, разбрана отъ всѣки здравъ разумъ; отъ друга страна, да внесемъ спокойствие въ страната, за да може да разбере всѣки единъ спестителъ, че не е заплашенъ; и, най-главното — да убедимъ всички ония, които днесъ държатъ събранитъ си суми въ чекмеджетата и пизули, че въ тази държава има редъ, че въпроситъ сж уредени, че страститъ сж уталожени, за да можемъ да получимъ единъ новъ притокъ за кредита въ страната? Защото, г-да, тия пари не сж малка сума. Моето убеждение е, че повече отъ 1½ милиардъ лева днесъ въ България стоятъ въ чекмеджетата и пизулитъ, че всѣки, който получава пари, ги държи въ чекмеджетата си, никой не плаща нито дълга си, нито внася вноски въ банки, а има хора, които не си плащатъ и данъцитъ. Кредитътъ трѣбва да се размрази, това е необходимо за стопанския подеъмъ на страната. Защото, при тази стегнатостъ, при тази замръзвалостъ, ние можемъ, г-да, всѣки денъ да изискваме формули, единъ отъ другъ по-изобретателни начини, чрезъ които ще разрешаваме нашитъ проблеми, но въ сжщностъ съ нищо нѣма да подтикнемъ

тъй заспалия стопански животът на нашата страна. Тръбва да се разбере тази елементарна истина, тръбва спокойствие и доверие, а това доверие, г-да не е нужно само за едно или друго — то е нужно за всички.

Сега нѣколко думи по въпроса за помощта на държавата. Прави сѣ ония г-да, които говориха отъ трибуната, че може много по-радикално да се разреши проблемата за задълженията, ако българската държава или народът сѣ въ състояние съ общи усилия или съ бюджетни срѣдства да помогнат по-сериозно на бедстващият днесъ. Азъ съмъ казвалъ много пъти, че здравето на човѣка е нужно за тогава, когато е боленъ, защото здравиятъ организъмъ може да устои на болестта, но когато болестта нападне кекавъ организъмъ, тогава тя върши своето зловредно дѣло. Сега въ сѣщото положение, въ което се намиратъ длъжниците, се намира и държавата. И отъ държавата не можете да искате по-големи жертви отъ тия, които тя може да даде. Ако тя бѣше въ положение да дава отъ бюджета си 200 милиона лева, както нѣкои отъ уважаемитъ оратори говориха, можеше действително да се разреши по-другояче въпросътъ. Обаче това не може да стане при тоя бюджетъ, който, както знаете, свършва съ дефицити и тая година — макаръ да не сѣ въ сѣщия размѣръ, а намалени, и при туй положение, когато се пържимъ въ собствената си масъ, когато отъ никѣде приходитъ не могатъ да се увеличатъ и едва намотваме съ срѣдствата, които получаваме, да посрещнемъ текущитъ нужди на държавата, г-да, въпросътъ за обременяването на държавата, на нейния бюджетъ, е сѣщо единъ сериозенъ въпросъ. Той е пакъ една тежестъ, която ще падне сѣщо върху гърба на българския гражданинъ. А стремлението ни съ закона е тъкмо него да облекчаваме. И ако ние предвиждаме въ законопроекта отъ оскѣднитъ срѣдства на държавата 45 милиона да се дадатъ на Земледѣлската банка и 15 милиона на популярнитъ банки, съ това целимъ да ги подпомогнемъ, въ кръга на възможното, защото безъ тая помощъ ние бихме разложили кредитнитъ обществени учреждения, каквито сѣт Земледѣлската банка и популярнитъ банки, понеже бихме намалили тѣхната платежеспособностъ. Сега, напротивъ, ние я увеличаваме. Искаме българскиятъ гражданинъ да не го е страхъ, че спестяванията, които поставя въ тия учреждения, ще пострадатъ, ако, отъ една страна, се намалява дългътъ или се разсрочва, отъ друга страна, държавата подпомага, защото 45 милиона лева сѣ 5% лихва на 900 милиона лева замръзналъ кредитъ и 15 милиона лева сѣ 5% лихва на 300 милиона лева замръзналъ кредитъ. По този начинъ ние създаваме убеждение въ страната, че не отслабваме тия кредитни органи, а, напротивъ, ги засилваме, за да увеличимъ доверието къмъ тѣхъ.

За амортизационната каса. При тоя обмѣнъ, при това положение на задълженията, ние не смѣтаме, че ще се издадатъ облигации за повече отъ единъ милиардъ лева. При тая система, която е възприета, че урежданитъ по тоя законъ задължения ще плащатъ 6% лихва и 5% лихва на облигациитъ, ние имаме единъ маржъ отъ 1%, който прави 10 милиона лева, а при 20-годишно плащане на облигациитъ и срѣдно 10-годишна разсрочка на дълговетъ, имаме маржъ още 10 милиона лева. По този начинъ тая каса ще има на свое разположение 20 милиона лева маржъ на 50-тѣ милиона лева, колкото ще плаща годишно. Значи, осигурили сме почти 40% на касата, за да може тя да подпомага изплащането на кредиторитъ. И по тоя начинъ, мисля, че може да се спестятъ сумитъ, които държавата трѣбва да внесе. Може да се спори, но всетаки искамъ да ви изтъкна, че се е мислило по въпроситъ, за да могатъ да се намѣрятъ източници за подпомагане отъ страна на държавата, но въ размѣра на силитъ, които тя има днесъ.

Не били разрешени радикално въпроситъ, защото принципиално, въ основата си, били поставени на друга база. Безспорно е. Ние диримъ, при днешното положение наше, на длъжникъ, на кредиторъ, на обществени учреждения, на кредитни кооперации, на държава, всички тия елементи въ тѣхната съвкупностъ, да можемъ да ги спогодимъ и възъ основа на социалната правда да можемъ да изнесемъ хармонично едно дѣло, смѣтайки, че то облекчава длъжника и създава кредитъ, създава доверие, и по тоя начинъ да минемъ по-напредъ въ тоя пътъ, по който има още да се върви — тежкѣ и трѣгилъвъ пътъ — за да можемъ да излеземъ на спасителенъ брѣгъ. Това е, г-да!

Нѣма защо, следователно, да не излеземъ ясно съ въпроситъ предъ себе си, да преценимъ възможноститъ, и всѣки единъ, споредъ своето схващане, да разбере погрѣшно ли мислимъ ние, има ли друга възможностъ, нима

ли хора и общество, които могатъ да възприематъ радикалнитъ цѣлове, които ни се предписватъ, или дозата, която ни се дава отъ тѣзи лѣкари, вмѣсто да спаси, може да умъртви. Тѣзи въпроси се полагатъ, когато говоримъ принципиално, за да можемъ да се разберемъ.

Азъ съмъ голѣмъ привърженикъ и голѣмъ пазителъ на българската спестовностъ. Тя е на дребния и срѣдния български гражданинъ. Днесъ имаме дължностъ, и социална и морална, да защитимъ този залѣкъ на тия бедни съществуваия, както искаме да подпомогнемъ и на бедния длъжникъ. Всѣки длъжникъ е и кредиторъ. Има семейства — има посочени случаи отъ Земледѣлската банка — кѣдето жената днесъ прави влогъ отъ 5.000 л., а мъжътъ ѝ, отъ друга страна, не си покрива полицата.

Г. г. народни представители! Нима има по-ценно нѣщо, отколкото да създадешъ доверие у всички тия срѣдни и дребни съществуваия върѣдъ българския народъ, по отношение на тоя капиталъ, който е капиталъ на българския народъ? Нима мисли нѣкой, че ние ще направимъ нѣщо добро, ако, като облекчимъ повечко длъжника, създадемъ страхъ и опростимъ спестовността? Не дай, Боже, да стане това въ тази страна, кѣдето 50 години кредитнитъ организации се развиваха постоянно при много трудни условия. Земледѣлската банка стана хранителъ на земледѣлското население, популярната банка — на занаятчиитъ. Лихварскиятъ елементъ изчезна полка-лека и сега остана въ единъ много малѣкъ процентъ, въ сравнение съ годинитъ, когато той върлуваше въ цѣлата страна. Само съмнението, че тия две голѣми кредитни организации сѣтъ подъ заплаха, ще породи една грандиозна загуба, която вие не можете да възстановите въ десетки години. Българинътъ, който веднѣжъ изгуби доверието си нѣкъде, мъчно ще го спечелите. Недейте си прави иллюзии — недейте! Азъ разбирамъ болникътъ, когато е въ отчаяно положение, да остави лѣкаря настрана и да прибѣгне къмъ врачката. Но, врачката, г-да, нѣма да даде лѣкъ. Врачуванятия и съ българския народъ нѣма да спасятъ нито длъжника, нито кредита.

Азъ искамъ отъ сериознитъ умове въ тази страна, искамъ отъ всички васъ, г. г. народни представители, не само отъ болшинството си, искамъ отъ всички разумни и сериозни хора да помислятъ, че този въпросъ не трѣбва да се свързва съ сѣдбата на кабинета на министъръ Мущановъ. Азъ смѣтамъ, че положението на този, който ще ме замѣсти, ще бѣде по-тежко отъ моето. Защото тѣзи обществени въпроси, свързани съ такива грамадни интереси, не се разрешаватъ съ огледъ на партии и кабинети, а се разрешаватъ съ огледъ на голѣми обществени и народни интереси, които трѣбва да пазимъ да не се похабятъ, защото сѣтъ общи за всички ни.

Нѣма никакъ да ме смути обстоятелството — азъ чувствамъ дължността да кажа всичкитъ си съображения — че нѣма да получа болшинство тукъ отъ хората, които смѣтатъ, че нашата политика е гибелна и въ вреда на общитъ интереси и че други нѣкои ще ги защитятъ по-добре. Ние стоимъ тукъ, за да можемъ въ тежкитъ моменти да задържимъ положението, както го схващаме, че е, защото сме повече въ положение — позволете ми тая дума — да преценяваме работитъ по-добре, отколкото ония, които стоятъ отвънъ. Признайте ни това право поне вие, които сте управлявали! Но за мене е важно, г-да, да се впрегнатъ всички, за да ни кажатъ нормалното, което трѣбва да стане. Защото за мене е важно, че този въпросъ сериозно заплашва общественитъ интереси на страната и не бива да се разглежда и решава само на почвата на партийни амбиции и партизански побуждения.

Азъ моля особено всички ония хора, които мислятъ за общитъ интереси, да поддържатъ по този въпросъ не правителството ми, а България.

Н. Захариевъ (з): Народа!

Министъръ-председателъ Н. Мущановъ: Г-да! Народътъ е една общностъ.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Народътъ е България!

Министъръ-председателъ Н. Мущановъ: Народътъ е България, народътъ е държавата.

Н. Захариевъ (з): Тѣй.

Министъръ-председателъ Н. Мущановъ: Но, уважаеми, г-да отъ лѣвицата, всѣки единъ гражданинъ най-добре може да чувствава своето бедствено положение; всѣки единъ гражданинъ има правото, чувствувайки своето лично бедствено положение, да негодува и

да желае то да се справи. Обаче държавата представлява съвкупност на всички интереси, а правителството, което представлява държавата, трябва да гарантира общите интереси. И затуй се азъ потя по единъ часъ, за да мога да ви покажа връзката между личния интерес на длъжника и интересът на всичките голъми обществени кредитни учреждения и съ положението на самата държава. Защото, ако бѣше по-другояче поставенъ въпросътъ, можеше всѣки единъ, откъдето и да го вземете, да го разреши лесно. А тѣзи сложни въпроси изискватъ отъ наша страна изпълнение на нашите длъжности.

Г. г. народни представители! Ние обичаме често да се сравняваме съ чуждите народи, обичаме често да гледаме дали въ другите държави не сѣ намѣрили другъ подобър теркъ, за да се справятъ съ своите беди. Уважаемите господа отъ трибуната говориха относително начина на разрешение тоя въпросъ въ чужбина. Право е мнението на ония, които поддържатъ, че въ това отношение теркъ не може да се вземе отъ другаде, защото ние живѣемъ при особени условия, при особени обстоятелства. Унгарскиятъ законъ имаше за целъ да поддържа най-много голъмитѣ чифлигари, които страдаха. Америка искаше да спаси голъмитѣ фермиери. Въ Германия се дадоха милиарди марки, за да се поддържатъ банките, които можеха да пострадатъ отъ разрешението на въпроса. Въ Полша се дадоха стотици милиони злоти, за да се поддържатъ банките, които сѣщо щѣха да теглятъ отъ намаление на дълговетѣ. Тѣ сѣ държави силни, които иматъ пари и могатъ да ги хвърлятъ въ това отношение. Ние можемъ ли да направимъ това? Не можемъ да го направимъ.

Първиятъ ромѣнски законъ бѣ унищоженъ неконституционно, а вториятъ унищожилъ кредита имъ и послужилъ за голъма агитация на чужденци за вмѣшателство да се сваля правителството. И онѣзи, които смѣтаха, че съ този законъ сѣ успокоили народа си, получиша въ вчерашните избори само 13% и вземаха само 22 мандата, срещу 306 на либералната партия.

Н. Захариевъ (з): Въ Ромѣния недейте гледа какъ е.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Когато, г-да, нѣкъде, вследствие на такива крайни мѣрки, се предизвика разруха, народитѣ сѣ съ здравъ смисълъ и забравятъ тогава всичките ония илюзии, които сѣ имъ създали нѣкои хора, които не сѣ мислили що правятъ, но тѣ лесно си отплащатъ на ония, които сѣ ги заблудили.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. ст. В.): На 21 юний не се приказваше така

Н. Захариевъ (з): Ще видимъ при едни нови избори.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ Югославия напоследъкъ имаше случай да говоря въ Сената и въ Камарата по последния декретъ на правителството. Тамъ, г-да, се разсрочватъ дълговетѣ само на земеделските стопани въ 12 години.

М. Дочевъ (д. ст.): И то е единъ принципъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Предвиждатъ лихва 3.52%, почти 4%, като сумитѣ се разпредѣлятъ на ануитети, платими въ 12 години. Предвиждатъ лихва 4% за частните кредитори, а 6% за банките. И азъ си казахъ: ето единъ принципъ, за приложението на който въ България не може да се помисли — да се предвижда на банките да се плаща по-голѣма лихва, отколкото на частните кредитори. Но тамъ това е лесно: правителството си издаде декрета и остава да го внесе въ Народното събрание, което сигурно ще го утвърди.

М. Бойчиновъ (д. ст. II): Единъ милиардъ лев оставиха на разположение на банките.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Та нѣма защо, следователно, да гледаме много законодателството въ чужбина, кждето хората работятъ при особени условия на живота.

Тоя аргументъ, следователно, че законътъ ни нѣкакви е консервативенъ, че не давалъ ония облекчения, които сѣ дадени въ чужбина, пада.

Н. Захариевъ (з): Къде пада?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Пада въ смисълъ, че нашиятъ законопроектъ е много по-облекчителенъ, отколкото законите, приети въ чужбина.

Н. Захариевъ (з): За Васъ пада.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ама вие не вземате закона въ всичките му разпоредби, за да видите какви резултати даватъ тѣ. Вие не вземате предъ видъ ония пакости, които нанесоха разпоредбите на закона тамъ, и че станаха неприложими. И първата доклация на г. Дука бѣше, че ще унищожи стариятъ законъ, и съ туй взе властта.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. ст. В): Понеже банкеритѣ не сѣ доволни, веднага правителството се смѣни.

Х. Родевъ (нац. л): Ще дойде д-ръ Димитровъ да състави кабинета!

С. Ризовъ (з. ст. В): Ти ще го съставишъ!

Х. Родевъ (нац. л): (Къмъ д-ръ Г. М. Димитровъ) Ти си още малолѣтенъ — нѣмашъ 30 години.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ се стремѣхъ въ общи черти да ви представя какво е положението и да ви покажа кои мисли сѣ ръководили законосъставителя на този законопроектъ. А че той нѣма да задоволи нѣкои хора, на които, каквото и да имъ представишъ, нѣма да го приематъ, това за менъ е ясно. Азъ всетаки искахъ да ви представя единъ законопроектъ, който въ постановлението си е целилъ известни подобрения, целилъ е запазване на спокойствието и създаване на условия за кредитъ и довърше въ страната.

Казахъ ви сѣщо, г-да, че има нѣкои положения въ законопроекта, които могатъ да се промѣнятъ съ целъ да може той да се нагоди за постигане целитѣ, които гонимъ. Казахъ ви, че има непълноти, каквито винаги могатъ да се допуснатъ. Така е бивало съ всѣки законопроектъ, който се е обсъждалъ въ комисия, така може да бѣде и съ единъ законопроектъ отъ такава голѣма важностъ, какъвто е този, който сѣщо ще се обсъжда въ комисията. Но азъ ви посочихъ принципиалните положения, които сѣ били обсъдени и които смѣтамъ, че сѣ необходимо нужни, които сѣ основите на закона, които принципиални положения, измѣнени съвършено, ще предизвикатъ рухването на законопроекта. Тия принципиални положения азъ ще защитавамъ — облекчения на задълженията и гарантиране на кредита, при ограничени подобрения въ това отношение.

И азъ съмъ убеденъ, г-да, че всички добри българи, които желаятъ облекчения, които желаятъ миръ въ страната, които сѣщо желаятъ да има довърше въ страната, за да могатъ да се сложатъ основи на единъ подеъмъ, а не гонятъ целта съ този законопроектъ да се унищожатъ бушувачата криза — всички тѣ ще подкрепятъ законопроекта.

Г-да! Азъ нѣма да засега другия въпросъ, за който ви казахъ. Ако съдбата на този законопроектъ е да отиде той въ комисията, тамъ ще говоря.

Днешното правителство по тия въпроси е водило политика на достоинство и постепенностъ. Въ отношенията си съ чужбина съмъ пазилъ винаги нашата държава да се представя като една коректна държава, която е бедна и желае помощта на чужди — било на обществото на народитѣ, било на портъоритѣ. И тази политика, г-да, ни даде резултати, резултати такива, каквито не ги е получила никоя отъ съседните ни държави. На тази политика азъ съмъ днесъ слуга. Ние ще искаме съ постепенностъ и разумно да разрешаваме въпроситѣ отъ туй естество и съмъ убеденъ, че длъжникътъ ще може да разбере облекченията, които му се даватъ, че спестителътъ ще има увѣреността, че е гарантиранъ, и че всѣки единъ, който ще иска да си постави паритѣ въ спестовни учреждения, ще смѣтне, че въ тази страна има редъ и, следователно, сигурностъ, за да може да бѣде парата му подъ закрила.

А спрямо ония голѣми въпроси, които ни предстоятъ за разрешение, ще има, г-да, да покажемъ пакъ тактъ и умѣреностъ, за да можемъ да дочакаме разрешението на още по-голѣми въпроси, които ни предстоятъ и които сѣ много близки.

И защото сме представители днесъ на държавата, г-да, позволете да ви направя последния апелъ, за да свърша: недейте отдѣля положението на държавата отъ положението на народа.

И. п. Рачевъ (з): Тъкмо това правите вие.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Особено въ България, при нашия беденъ народъ, държавата ще му бѣде постоянната закрила, и особено демократичната.

държава, на която предстои разрешението на голѣми социални задачи и помощта на която очакват всички бедствуващи въ страната. Тази държава трѣбва да я закрепимъ, да я закрепимъ като представител на общитѣ интереси, да я закрепимъ, желаещи уреждането на отношенията въз основа на единъ социаленъ принципъ — обществената справедливостъ — да я закрепимъ, защото само тя, демократичната държава, може да бѣде охрана на срѣднитѣ и дребнитѣ съществуваия, за които милѣемъ. Ако ли моятъ гласъ може да има значение и да повлияе на съвѣстѣта на нѣкои отъ васъ, то азъ ви казвамъ следното: една отъ главнитѣ цели на законопроекта е да задържи тази държава, за да може тя да се засили, за да може нормално да се развива, за да може по-лесно да разреши всичкитѣ задачи, които ѝ предстоятъ.

Г-да отъ болшинството! Моля ви да подкрепите законопроекта ни, който, смѣтамъ, както и другитѣ закони за облекчения, които бѣха сѣщо критикувани, ще даде резултати, които добре ще се почувствуватъ.

И. п. Рачевъ (з): Колкото другитѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Сѣщо бихъ молилъ и господата отъ оппозицията, ако намиратъ правота въ моитѣ думи, да подкрепятъ законопроекта, за да бѣде той приетъ по принципъ и да отиде въ комисията. Моля ви да отбѣлите тоя въпросъ отъ вашитѣ партийни въпроси. Ще имате други въпроси да обсъждате и тогава ще можете да свалите правителството. Днесъ, въ този моментъ, азъ искамъ да отбѣлите голѣмия въпросъ за общественитѣ интереси, които сѣ въ игра въ този мигъ, отъ партизанството, за което има време да се проявява другъ пътъ — ще имате възможностъ да се борите.

Имайки убеждението, че говоренето ми часъ и половина е допринесло за освѣтлението на законопроекта, азъ ви моля да го гласувате по принципъ. (Продължителни бурни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: (Звъни) Преди да пристѣпимъ къмъ гласуване, ще трѣбва да разрешимъ въпроса за начина на гласоподаването, понеже сѣ направени предложения за явно поименно гласоподаване. Ще ги съобща на Събраниято по реда на тяхното поставяне.

Първото предложение е направено отъ следнитѣ 11 г. народни представители: д-ръ Георги Димитровъ, Стефанъ Кирчевъ, Аврамъ Аврамовъ, Сеферинъ Митковъ, Иванъ п. Рачевъ, Стойне Ризовъ, Никола Алексиевъ, Никола Захариевъ, Трифонъ Георгиевъ, Иванъ Дуковъ и Георги Стояноевъ.

П. Попивановъ (з): Все отборъ юнаци!

Председателъ: Второто предложение е направено отъ повече отъ 10 души народни представители, а именно отъ г. г. народнитѣ представители Христо Статевъ, Никола Найденовъ, Александъръ Цанковъ, Александъръ Христовъ, Христо Калфовъ, Иванъ Русевъ, Боянъ Смиловъ и пр. — нѣма да чета по-нататѣкъ имената имъ.

Тѣзи две предложения помежду си се покриватъ, защото и сѣ дветѣ се иска явно поименно гласоподаване.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Крайноститѣ се допиратъ!

П. Попивановъ (з): Единенъ фронтъ!

Председателъ: Азъ съмъ длъженъ да поставя на гласуване едно отъ тѣхъ, тъй като, както казахъ, взаимно се покриватъ.

Г. Василевъ (д. сг): Искамъ думата, г. председателю.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Г. председателю! Азъ представихъ едно, трето, предложение.

Председателъ: Може да сте го представили сега, когато съмъ говорилъ.

С. Момчиловъ (нац. л. о) Подписано е отъ 75 души.

Председателъ: Моля Ви, г. Момчиловъ, съобщете на Събраниято Вашето предложение.

С. Момчиловъ (нац. л. о): 75 души сѣ подписали предложението за поименно гласоподаване. (Оживление)

Г. Василевъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателъ: Имате думата, г. Григоръ Василевъ, по въпроса за гласоподаването, само че накѣсо.

Г. Василевъ (д. сг): Само две думи, понеже въпросътъ е много важенъ.

За да не ставатъ спорове, за да не ставатъ излишни разпръснати, за да поеме всѣки отъ насъ отговорностъ предъ българския народъ, моля да приеме гласоподаването да стане поименно.

Отъ мнозинството: Е-й-й-й! (Глъчка)

Г. Василевъ (д. сг) Нѣма защо да се бонте отъ поименното гласоподаване. Ако го приемете, нѣма да има оспорване на гласуването. (Възражения отъ мнозинството)

Председателъ: (Звъни)

Г. Василевъ (д. сг): Ако приемете поименното гласоподаване, нѣма да има шумъ, нѣма да има съмнение, нѣма да има никакъвъ споръ. Ако искате да гласувате сѣ явно гласоподаване, квесторитѣ ще броятъ надве-натри, и ще имаме много разпръснати. Азъ, който съмъ почналъ депутатството си, когато стана една явна фалшификация тукъ на гласуването, въ времето на Радославова, не бихъ желалъ да съществувамъ на втора.

Азъ правя апелъ и къмъ Васъ, г. председателю, и къмъ Васъ, г. министъръ-председателю, да приемете поименното гласоподаване, защото то е най-умѣстното, най-сериозното и най-доброто. Защо се бонте отъ него?

Председателъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Желашитѣ поименно гласоподаване сѣ 75 души — толкова сѣ подписали предложението.

Н. Захариевъ и други отъ лѣвицата: Не е вѣрно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ Ви увѣрявамъ, г. Григоръ Василевъ, че никаква фалшификация нѣма да направимъ, защото ние сме тукъ и предъ своята съвестъ, и предъ съвѣстѣта на всѣкиго. Ще се съгласите, че азъ нѣма да приема тая работа.

Б. Смиловъ (нац. л. о) Защо се бонте отъ поименното гласоподаване?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Но нѣма защо да правимъ тукъ таватури, като продължаваме гласоподаването два часа. Всѣки тукъ ще си поеме отговорността, като си вдигне ржката. Ржката сѣщо е свидетелъ, г-да! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Моля да не се приема предложението за поименно гласуване.

Г. Василевъ (д. сг): Най-правилно е да стане поименно гласоподаване (Глъчка)

Председателъ: (Звъни) Моля, внимание, г-да! Вие чухте и последното, трето, предложение на г. Момчиловъ. То е сѣщото, каквито сѣ и другитѣ две.

К. Пастуховъ (с. д): Тритѣ предложения за поименно гласоподаване сѣ подписани общо отъ повече отъ 100 души народни представители. Азъ питамъ: ако 100 души народни представители поискатъ поименно гласоподаване, за да нѣма никакво съмнение по вота на единъ важенъ законопроектъ, и волята имъ не се уважи, кога другъ пътъ ще се уважи? (Възражения отъ мнозинството) Азъ разбирамъ повеленията на правилника, Народното събрание да решава за или противъ поименното гласоподаване, но за случай, когато въпросътъ е маловаженъ, или когато се касае за единъ капризъ на нѣколко души народни представители, които искатъ само да правятъ гюрултия, или за да удовлетвори едно свое желание. Но когато повече отъ 100 души народни представители...

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

К. Пастуховъ (с. д): ... сѣ подписали предложение за поименно гласоподаване, болшинството върши произволъ, ако отхвърли това предложение. Това значи, че неговата съвѣстъ е гузна. („Вѣрно!“ и ржкоплѣскания отъ лѣвицата. Възражения отъ мнозинството)

Председателъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. Пастухов! Правилникът...

Д. Нейков (с. д.): Приемете това предложение. Недейте много философствува. Само такъв може да бъде отговорът.

Отъ мнозинството: Ей-й-й! (Глъчка)

Председателът: (Звъни)

Б. Смилов (нац. л. о): Ако разликата бъде само 5 души, какъ ще я констатира, г. председателю? (Голѣма глъчка)

Д. Нейков (с. д.): Недейте отбѣгва отъ поименното гласоподаване; приемете го.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Да се гласува. (Глъчката продължава)

С. Илиев (д. сг): 50% отъ българския народъ искатъ да знаятъ какво се прави тукъ на тъмно въ Народното събрание.

Председателът: (Силно звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Моля, споръ по тоя въпросъ повече да не става, а председателството да го положи на гласуване. На мене не е гузна съвѣстѣта, г. Пастухов! Всички сте тукъ, ще преброите Вие гласоветѣ, ако искате, станете и ги прочетете Вие. Какви сж тия възклицания тукъ за гузни съвѣсти? Моята съвѣст не е гузна. Азъ искамъ тукъ да си каже думата болшинството. (Шумни възражения отъ лѣвицата)

Н. Захариев (з): Вие нѣмате куража да поемете отговорностъ предъ българския народъ! Вие искате да се скриете отъ народа. (Голѣмъ шумъ)

Председателът: (Силно и продължително звъни)

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Нѣмате куража! Страхъ Ви е за министерскитѣ мѣста!

Председателът: (Звъни) Внимание!

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ предложението, да стане гласоподаването явно и поименно, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Христов (д. сг. Ц): Азъ оспорвамъ. Да се преброятъ.

П. Попиванов (з): Г. министър-председателю! Попитайте г. Кръстю Пастуховъ сега болшинство ли е или меншинство. По съвѣстъ да каже.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Това е голѣмо нахалство! Това е само регистриране на едно парламентарно нахалство! Това не е опозиция!

Председателът: (Звъни) Внимание!

Понеже има оспорване на провъзгласения отъ мене резултатъ отъ вота, азъ дължа, по правилника, да го повтора. Преди, обаче, да сторя това, азъ моля квестора да преброи по време на гласуването общото число на народнитѣ представители и онѣзи, които се обявяватъ за предложението.

К. Пастухов (с. д): (Казва нѣщо)

Председателът: Моля, г. Пастуховъ, азъ имамъ думата.

К. Пастухов (с. д): Г. председателю!...

Отъ мнозинството: Стига, бе! (Тропане по банкитѣ. Глъчка)

Председателът: (Продължително звъни)

Д. Нейков (с. д): (Къмъ мнозинството) Какво е това? Защо тропате? Тропате, защото съвѣститѣ ви сж гузни.

П. Попиванов (з): Защото сте се обърнали на тенеке.

К. Пастухов (с. д): (Казва нѣщо)

Председателът: Г. Пастухов! Вие сте Пастуховъ и, следователно, имате повече, ако щете, дългъ отъ всички други да слушате не мене — азъ тая претенция нѣмамъ — а да слушате устава, който Вие сте вотирали.

К. Пастухов (с. д): Уставътъ — да! Обявете кой е за, кой е противъ, и колко присѣствуватъ, защото може да има въздѣлжали се. Азъ имамъ право да апелирамъ къмъ Васъ, като председател, да обявите точния резултатъ — колко сж за, колко сж противъ и колко присѣствуватъ.

Председателът: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ, щото гласоподаването да стане явно и поименно, да вдигнатъ рѣка.

(Квесторътъ И. Драгойски брои гласоветѣ. Глъчка)

Министър д-ръ А. Гиргинов: Това било опозиция, г. Цанков! Мизерия, мизерия, не опозиция!

Т. Бошнаков (з): Нека се отбележи, че Аврамъ Аврамовъ гласува заедно съ Александъръ Цанковъ.

И. п. Рачев (з): 105!

Председателът: Моля, тукъ нѣма да обявява всѣки резултата. Има правилникъ. Председателството е длъжно да обяви резултата съобразно чл. 8 отъ правилника, т. е. да приеме за вѣрно онова преброяване, което му дава квесторътъ.

И. п. Рачев (з): 105.

(Квесторътъ И. Драгойски съобщава на председателя броя на гласувалитѣ)

Председателът: Всичко присѣствуватъ 227 души. Гласуватъ за поименното гласуване само 88 души. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството. Тропане по банкитѣ отъ лѣвицата. Голѣмъ шумъ)

А. Пиронков (д. сг): Това е лъжа!

Председателът: (Продължително звъни)

Моля ония, които приематъ законопросекта на първо четене, по принципъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство.

Отъ опозицията: Малцинство е. Долу! Долу! (Тропане по банкитѣ. Шумътъ продължава)

Председателът: (Силно звъни)

Н. Захариев (з) и други отъ опозицията: Малцинство е.

Б. Енов (д) и други отъ мнозинството: Мнозинство е. (Шумътъ продължава)

Председателът: (Силно звъни)

Отъ опозицията: Долу! Долу!

Б. Смилов (нац. л. о): Явно малцинство! (Шумътъ продължава)

Министър-председател Н. Мушанов: Моля ви се, г. г. народни представители, седнете си на мѣстата за да се провѣри дали е малцинство.

С. Попов (д. сг. Ц): Явно малцинство! Дайте поименно гласуване! (Възражения отъ мнозинството. Тропане по банкитѣ отъ лѣвицата. Шумътъ продължава)

Председателът: (Силно и продължително звъни)

Г. Василев (д. сг): Явно малцинство. (Възражения отъ мнозинството)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Защо е тоя шумъ? Чакайте да се провѣри. Ако е малцинство, малцинство ще бъде.

С. Попов (д. сг. Ц): Явно малцинство е.

А. Капитанов (з): Съ шумъ малцинството не става мнозинство. (Голѣми пререкания между депутати отъ мнозинството и депутати отъ малцинството. Шумъ)

Председателът: (Звъни)

Отъ лѣвицата: Дайте поименно гласуване.

Г. Василевъ (д. сг): Явно малцинство е.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Чакайте, г-да! На какво мяза това? Седнете си на мѣстата.

С. Поповъ (д. сг. Ц): Дайте поименно гласуване.

Отъ мнозинството: А-а-а!

С. Поповъ (д. сг. Ц): Нѣма а, нѣма бе! Бити сте. (Въз-
ражения отъ мнозинството. Шумъ)

П. Попивановъ (з): (Къмъ С. Поповъ) За тебе — халба бира.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: На какво приличае? Ние сме тукъ подъ наблюдение на общест-
вото. Казвате, че е малцинство?

Отъ лѣвицата: Да!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Чакайте да се
разберемъ. Сѣтате, че е малцинство?

Отъ лѣвицата: Да!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Може би има
нѣкои отъ мнозинството, които не сѣ гласували. Провѣ-
рете. Азъ не ща фалшификация.

Б. Смиловъ (нац. л. о), Г. Василевъ (д. сг), С. Поповъ
(д. сг. Ц) и други отъ лѣвицата: Дайте поименно гласу-
ване.

Н. Захариевъ (з), И. п. Рачевъ (з) и други: Дайте по-
именно гласуване.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Дайте поименно гласуване. То-
гава ще бѣде ясно.

Н. Захариевъ (з): Да се знаятъ дезертъоритѣ отъ Пар-
ламента! (Голѣма глъчка)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Ако зачитате до-
стоинството на Парламента, дайте поименно гласуване,
за да се знае кой за какво е.

Ще броимъ тогава колко сѣ „за“ и колко сѣ „противъ“.

Председателъ: (Продължително звѣни)

Н. Захариевъ (з): (Къмъ министъръ-председателя, со-
чейки болшинството) Вижте колко сѣ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г-да! Моля ви
се, да зачитаме собственото си достоинство!

Отъ лѣвицата: Добре. (Глъчката продължава)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Какво искате,
бе г-да?

С. Митковъ (з. Ст. В): Искаме поименно гласуване.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Вие ще си
седнете на мѣстото! Азъ нѣма да се вода по акъла на
едно диване!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Поименно да се гла-
сува.

(Пререкания между С. Митковъ и П. Попивановъ)

Председателъ: (Силно и продължително звѣни)

А. Капитановъ (з): (Къмъ лѣвицата) Сѣ викане тая ра-
бота не може да стане!

(Спречкване между П. Попивановъ и С. Митковъ. При
тѣхъ идватъ народнитѣ представители: И. п. Рачевъ, Н.
Захариевъ и други отъ лѣвицата и А. Кантарджиевъ, Б.
Ецовъ, В. Мариновъ и други отъ мнозинството. Става
сборичкване между насѣбралитѣ се народни представи-
тели. Въ залата настѣпва голѣмъ шумъ, при силно и про-
дължително звѣнене на председателя)

Председателъ: Преустановявамъ заседанието за 5
минути.

(Заседанието бѣ преустановено въ 19 ч.)

(Следъ отидна)

(Заседанието се поднови въ 19 ч. 15 м.)

Председателъ: (Звѣни) Заседанието продължава.

Г. г. народни представители! Моля тишина! Имайте до-
брината да чувате две думи.

Азъ не държа за това мѣсто, както не съмъ държалъ
и за онова, когато съмъ билъ министъръ-председател на Пар-
ламента, на управлението, и за моето лично. Азъ нѣма
да жертвувамъ своето достоинство ни за прищевкитѣ на
едни, ни за прищевкитѣ на други. Азъ съмъ тукъ, за да
изпълня своя дългъ: да служа на Парламента, на него-
вата воля, и никой съ никакви сръдства нѣма да ме на-
кара да измѣня вота на Събранието. (Рѣкоплѣскания отъ
мнозинството)

Азъ провъзгласихъ, че Събранието по принципъ е
приело законопроекта. Мой дългъ е да направя това,
което ми се заповѣдва отъ правилника. И азъ ви моля,
всички васъ тукъ, да ме подпомогнете въ изпълнението
на моя дългъ, а не да правите усилия да ме отклоните
отъ него.

Азъ дължа да повтора вота по начина, по който за-
повѣдва правилникътъ. Специаленъ начинъ за случая азъ
нѣма да установявамъ по искането на нѣкои отъ васъ.

Следователно, понеже вотътъ, какво законопроектътъ
е приетъ по принципъ, е оспоренъ, азъ ще го повтора.
Само внимавайте, за да не стане пакъ недоразумение.
Тоя пѣтъ ще покана — имамъ право да сторя това —
ония, които ще бѣждатъ за законопроекта по принципъ,
да станатъ на крака. Моля, прочее . . .

Я. Сакжзовъ (с. д): Кой ще брои?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Защо не се гласува поименно
— най-чиста смѣтка.

Я. Сакжзовъ (с. д): Кой ще брои, г. председателю?
(Възражения отъ мнозинството)

Председателъ: (Силно звѣни) Кой ще брои? Ще
брои тоя, който предвижда правилникътъ, по указа-
нието на председателя — квесторътъ. (Рѣкоплѣскания
отъ мнозинството)

К. Пастуховъ (с. д): Имаше различие между квесто-
ритѣ. Единъ каза, че сѣ 88, другъ — 105.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не Ви прилича да ци-
тирате лѣжи!

К. Пастуховъ (с. д): Не на мене не прилича, но отъ
тамъ (Сочи болшинството) казаха това.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кой го каза?

Отъ лѣвицата: Квесторътъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кой квесторъ?

Н. Захариевъ (з): Иванъ п. Рачевъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той не е квесторъ.

Н. Захариевъ (з): Какъ да не е квесторъ? Кой ти каза!

Председателъ: (Звѣни)

Всѣки народенъ представитель не може да бѣде пре-
броятелъ, защото това ще бѣде анархия. Единъ квесторъ
обяви, че присѣдствуватъ 227 народни представители, отъ
които 105 — казва той — сѣ за предложението за по-
именно гласуване. Дори да е така, пакъ е малцинство.

К. Пастуховъ (с. д): Г. председателю! Сърдите се и нѣ
ми давате думата. Може да има хора, които се въз-
държатъ. Азъ искамъ думата по начина на гласуването.
Смѣтамъ, че иначе ще направите насилие!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Начинътъ на
гласуването е решенъ отъ Събранието, и нѣма да се вър-
щаме на този въпросъ. Въ правилника се предвижда про-
вѣрка на гласуването. Моля да се пристѣпни къмъ про-
вѣрка на гласуването.

Н. Захариев (з): Опрочено е гласуването.
(Народните представители Б. Смилов, К. Пастухов, Х. Калфов и други възразяват)

Председателът: (Силно звъни)

Х. Калфов (д. сг. Ц): Въ ваш интерес е, г. министър-председателю, да се гласува поименно. (Шум)

Министър-председател Н. Мушанов: Не Ви чувамъ.

К. Пастухов (с. д): Азъ моля да се гласува поименно, за да се види волята на Събранието, кои сж за и кои сж против законопроекта, а не да се обръща Парламентът на митинг! (Възражения отъ мнозинството) Ние се съмняваме въ тия квестори! Ние искаме да се провери вотът на Събранието чрезъ поименно гласуване.

Председателът: (Звъни)

К. Пастухов (с. д): Двама квестори казватъ различни цифри: единиятъ казва 88, другиятъ — 105.

С. Попов (д. сг. Ц): (Къмъ мнозинството) Щомъ не приемате поименното гласуване, ние се съмняваме.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Уволненият квесторъ казва 105.

Н. Захариев (з): Кой го уволни?

С. Митков (з. Ст. В): Той смѣта, че е полицаи и може да го уволни!

Председателът: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Искамъ да подпомогна председателство въ едно тълкуване на правилника. Всички почтени хора, които сж въ Парламента, не могатъ да оспорятъ вота, относително начина на гласуването.

Б. Смилов (нац. л. о): Защо не се съгласявате да стане поименно гласуване?

Министър-председател Н. Мушанов: Защото волята на Парламента е друга.

Правилникътъ предвижда проверка. Вие искате проверка. Моля, г. председателю, пристъпете къмъ проверка!

Председател: А. МАЛИНОВЪ

Председателът: (Звъни) Внимание, г-да!
Моля ония, които приематъ законопроекта на първо четене, да станатъ на крака. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ опозицията)

Н. Захариев (з): Меншество!

Квесторъ И. Драгойски (д): Мнозинство е!
(Г. г. министритъ ставатъ прави)

Министър-председател Н. Мушанов: Ха, сега де!

Н. Гаврилов (нац. л. П), **Н. Захариев** (з) и други отъ лѣвицата: Малцинство! (Възражения отъ мнозинството)

Председателът: (Звъни) Мнозинство, Събранието приема. (Продължителни бурни ржкоплѣскания и викове „Ура!“ отъ мнозинството. Продължителни тропания по банкитъ и викове „Долу!“ отъ опозицията. Голѣмъ шумъ)

Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Предлагамъ за идното заседание, въ вторникъ, следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за събиране на закѣнѣли данѣци и за разпредѣление на сѣщитѣ и на текущи данѣци.

2. Второ четене законопроекта за облекчаване на длѣжницитѣ и заздравяване на кредита.

3. Второ четене законопроекта за личния съставъ на Министерството на финанситѣ.

4. Трето четене законопроекта за ликвидация на заемитѣ, отпустнати по закона за направа на икономически кѣщи и за насърдчение на жилищния строежъ.

5. Докладъ на прошетарната комисия.

(Ржкоплѣскания отъ мнозинството и тропане по банкитѣ отъ опозицията)

(Къмъ мнозинството) Благодаря ви, г-да! (Голѣмъ глъчка)

Председателът: Които приематъ дневния редъ, предложень отъ г. министър-председателя за заседанието въ вторникъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 25 м.)

Секретари: { **Б. НЕДКОВЪ**
А. КАНТАРДЖИЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ